ARAYIŞ

7 KASIM 1981 SAYI : 38 HAFTALIK DERGİ. 30 TL.

Yaşayan ATATÜRK için ağlamak

ATATÜRK 100 YAŞINDA

ECEVİT 4 AY HAPSE MAHKUM EDİLDİ

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

Bir süredir Basında çıkan haber ve yazılarda Doktorlara çok az para verildiği, haksızlığa uğradıkları ve mağdur edildikleri belirtilmektedir. Bu görüşe bir itirazımız yok, gerçekten doktorlara haksızlık yapılmakta ve gördükleri tahsil ile yaptıkları hayat kurtarma işine karşılık kendilerine yeterli para verilmemektedir.

YAŞAM BOYU SPOR

Yaşam boyu spor hakkında çok yazılar yazıldı. Demeçler verildi. Konunun yararları, zararları söylendi. Valilerimiz, belediye başkanlarımız futbol yöneticilerimiz halka örnek olsun diye koşulara katıldı, konuşmalar yaptı.

Bunlardan birisi de 25.10.1981 günü televizyonda yaşam boyu spor programında konuşan Alman profesördü. Bu profesör konuşmasında 10 ilke saydı. İlk üçünü söylemek istiyorum.

Birincisi, spor yapabilmek için, koşabilmek için bir kişinin ayağında spor ayakkabısı olması.

İkincisi, Bol gıda ve yeterli beslenme.

Üçüncüsü, temiz hava özellikle ağaçlı bölgede spor yapılması.

Elbette ki, spor yapmak, yapabilmek insanın sağlığı için çok yararlıdır. Ama önemli olan zamanın ve maddi durumun elvermesidir. Örneğin bir lise öğretmeninin maaşı 15 bin liraysa, bir spor ayakkabı, bir eşofmanın fiyatı 3—5 bin liradan aşağı değildir. Ankara'nın çeşitli semtlerinin, sokaklarında koşan kitlelere rastlarız. Ama nasıl koşuyarlar. Topuklu ayakkabı, pantolon, ceket ve gömlekle. Hemde çukurlu sokaklarda, Ankara'nın zehirli havasında.

Acaba diyorum, bu tür spor kitlelere, topluma yararlı mı? zararlı mı? Sayın Alman Profesörün saydığı ilkelerin tam tersi bizim gecekondu bölgelerinde uygulanmaktadır.

Bu ilkeler gecekondu bölgesinde oturmakta olan yoksul halkımız için geçerli değildir herhalde. Zaten bizlere kemer sıkma ayakkabı pençeleme politikası uygulanmaktadır. Alman Profesörün herhalde bundan haberi yoktur.

Metin FINDIKÇI
ANKARA

HEMŞİRELERİN SORUNLARI

Ancak; Sayın Basın mensuplarımız ve köşe yazarlarımız Doktorların bu haklı durumlarını gözler önüne sererken, bunların yanısıra Doktorun sağ kolu durumunda olan hemşirelerin içinde bulundukları durumlara da biraz değinmelerini gönlümüz çok arzu ederdi.

Hiçbir yan geliri dahi olmayan hemşirelerin bugünkü durumları yürekler acısıdır. Doktor sadece hastayı muayene eder, teşhis ve tedavi yöntemlerini koyar ve bundan sonra bakımı ve tedavisi hemşireye aittir. Bunun için hemşireye doktorun sağ kolu denilmektedir. Bilimsel araştırmalara ve Tıp Otoritelerinin görüşüne göre, hastahanede yatan bir hastanın sağlığına kavuşmasında % 25 kendisinin, % 25 Doktorun ve % 50'de hemşirenin fonksiyonu olduğu kabul edilmektedir.

Bu kadar önemli görevi olan hemşirelerin eline, Tam Gün Yasasına göre 16—17 bin lira kadar para geçerken, Tam Gün Yasasının yürürlükten kaldırılmasından sonra, nöbet paraları ile bazı yan ödemelerin kaldırılması ve diğerlerinin de maaşla birlikte vergilendirilerek hesaplanması neticesinde, Sigorta Hastahanelerinde çalışan 10—15 yıllık kıdemi olan bir hemşirenin eline ayda ortalama net 11 ilâ 12 bin civarında para geçmektedir. Bugünkü hayat şartları içerisinde, sadece oturabilecek durumda olan bir evin aylık kirasının asgari 10 bin lira olduğu bir ortamda hemşirelerin aldıkları 10 ilâ 12 bin lira gibi bir maaşla geçinmeleri mümkün müdür?

Sosyal Sigorta Hastahanelerinde çalışan hemşireler, ayrıca ayda 5—6 kez nöbete kalmakta ve bekledikleri bu nöbet karşılığında kendilerine para verilmediği gibi ertesi gün yorgun bir vaziyette çalışmalarına devam etmektedirler. Bu durum bugünkü sosyal yaşantı içerisinde hemşireleri maddi ve manevi yönden çok etkilemektedir.

Hemşirelerin ayda 5—6 kez nöbete kalmaları, aile hayatlarını allak bullak etmekte ve çocukları sefil bir vaziyette ortada kalmaktadır. Katlandıkları bu zorluklara karşın aldıkları 11—12 bin lira maaş gülünç ve kendilerini tatmin etmekten uzaktır.

Doktorlar haklıdır ama hemşire ve diğer sağlık personeli onlardan bin beter aç, sefil, perişan ve morali bozuk bir haldedir.

Sağlık sorunlarıyla ilgili etkili ve yetkili kişilere şimdi soruyorum? Bu şartlar içerisinde çalışan sağlık personelinden yeteri kadar istifade edilmesi mümkün müdür?

Biz mümkün değildir diyoruz. İlgililerde aynı görüşü paylaşıyorlarsa, gerekli çalışmaları acil olarak yaparak, hemşire ve diğer sağlık personelini insanca yaşayabileceği bir ücret düzeyine kavuşturmalıdırlar.

Cemil AYDIN
MERSİN

YENİ ÖĞRETİM YILI

Ne acıdır ki, okullarımızın açıldığı bugünlerde bile, —Ankara'nın göbeğinde - 8—12 yaşlarında kız çocukları, başlarında örtü, tek tip giysiler içinde, boyunlarında asılı bez çantaları, ikişerli sıralar halinde, belli saatlerde bir yerlere gidip dönüyorlar.

Atatürk Türkiyesi'nde, Atatürk'ün öğretmeni, bunu görünce söyler.

Dine, inanışa bir diyeceğimiz yok. "Lâyiklik Kavramı" önünde, saygıların en güzeli, en içteni, en yücesi bizden olsun. Ancak, yaşam çizgilerinin henüz başlangıç noktalarında bulunan bu yavrulara buncasına ağır yüklemenin, us'la uzak yakın bir ilgisi olmasa gerek. Böylesi bir tutum, "EĞİTİM"in özüne de ters düşer. Hele hele bu ağırlığa, bir de resmiyet kazandırıp, gelecek yıllarda "zorunlu" duruma getirmek, gerçekten onarımı güç, büyük bir yanılgı olur.

Geleceğimizin sahipleri, sözünü ettiğimiz bugünkü yavrularımızdır.

Ulusların yazgısında, "EĞİTİM"in büyük payı vardır. Eğitimin ilk kaynakçası, her ne denli aile ise de, gerçek şekillenişi, anlam bulması, kişiye mal olması, kuşkusuz okullarımızdır. Okullarımızın ikinci büyük ögesi de öğretmenlerimizdir.

Doğumunun 100. yılını gururla, kıvançla kutladığımız Başöğretmen Atatürk'ün, öğretmene nasıl değer verdiğini, hepimiz biliriz. Bunları birer birer saymaya gerek yok. Günümüze bakalım bir. Öğretmenin durumu nedir?

Bugün öğretmenin üzerine, bir "ölü toprağı" serpilmiştir. Yüzü soluk, dili kesik, beli ikibüklümdür. Yanlış bir deneyimde, tüpün patlamasından ötürü oluşan zararın faturası, sadece ona yüklenemez. Kişisel kinlerin, çıkara dayalı politikaların hazırladığı bir çamur bataklığının tapusu öğretmenin üstüne çıkarılamaz.

Öyle eskisi gibi yolu kesilmiyor belki de. Boynuna yular takılmıyor. Köy sokaklarında gezdirilmiyor. Geceleri evi kurşunlanmıyor. Ekonomik alanda soluğu kesilen sadece O değil. Bir ortak yazgıda çekilen sancının duyarlığını tadacak, yaşayacak. Asıl acı olanı, bu muhbirlerin ettiğidir O'na. Muhbirin, karaçalanın kulağına küpe olsun. Atatürk'ün öğretmeni çağdaştır, ilericidir. Dersini Başöğretmeni'nden alır, ders vermesini iyi bilir...

Fehmi SALIK
ANKARA

"MÜJDE"

Yakın geçmişte petrol pahalılığından, paramız değer kaybetmişti. Bunun sonucu olarak Bakanlar Kurulu kararıyla petrole içerde zam yapılmıştır. Ve zammın nedeninin bu olduğu açıklanmıştı.

Sonraları petrol varil başına iki dolar yani yaklaşık 250 TL ucuzlatıldı. Elbette döviz olarak karlı çıktık. Acaba, tekrar iyi niyetle yapılan zam açıklaması gibi yeni bir açıklama yapılamaz mı? Petrol ürünlerini ucuzlattık denilemez mi?

Bunun yanısıra Sayın Özal'ın açıklamalarından öğreniyoruz ki ihracatımız çok iyiye gidiyor. Sürekli artış var. Bunu tekrar tekrar vurguluyor. İnanmak istiyoruz. Zamlardan bunalan bizlere bu ve benzeri haberler nede olsa bir rahatlık veriyor. Dileğimiz haberlerin hep doğru çıkması.

Hakkı ÖZKONUK
Topkapı—İSTANBUL

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına: İMTİYAZ SAHİBİ:
KEMAL AYDAR

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ADRES:
Reşit Galip Caddesi No: 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
TELEFON: 26 00 56 — 28 44 74

İLAN KOŞULLARI
Dört renkli kapak: 75 bin TL
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Kapak içleri: 50 bin TL
Öteki sayfalar: 40 bin TL
Sütun santimi: 800 TL

ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi:
Yıllık 1.500 TL, Altı aylık 750 TL
Üç aylık 375 TL.
Yurtdışı:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S.Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

● Abone bedelinin PTT ya da Ziraat Bankası Gaziosmanpaşa Ankara Şubesi 1200 numaralı hesabınıza yatırılması yoluyla gönderilmesi halinde, abone fişi ile birlikte banka dekontunun veya PTT makbuzunun "PK: 75 Küçükesat/ANKARA adresine yollanmasını rica ederiz.

PİKAJ—MONTAJ:
ARA Press Teknik Servisi 27 85 09
DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71
FİLM: ER OFSET 29 66 79
BASILDIĞI YER:
EM—AŞ
Emek Basın Yayın Reklamcılık A.Ş.

SAYI: 38
7 KASIM 1981
FİYATI: 30 TL.

YAZI İŞLERİ'NDEN

YENİ BİR ARAYIŞ

EKONOMİK güçler, basın piyasasını da güç durumda bırakırken, geçtiğimiz hafta içinde kağıt fiyatlarına yine zam geldi. Son altı ay içinde, bu kağıda gelen zam sayısını bizler bile unuttuk. Ancak, her şeye karşın ARAYIŞ, sizlerden gelen uyarıları olanakları elverdiği ölçüde yerine getirmeye çalışıyor.

Yayın yaşamımıza başladığımızdan bu yana yazdığınız mektuplarda ARAYIŞ'ın kapağının iyi bir kağıda basılmasını istiyordunuz. Olanaksızlıklar nedeniyle bunu yapamıyorduk.

Bu sayımızdan başlayarak, sizlere iyi bir kapak içinde ARAYIŞ'ı sunacağız, tüm olanaklarımızı zorlayarak, fiyatını artırmayarak.

Bir başka olanak çıktığında da sayfa sayımızı 52'ye çıkaracağız.

* * *

Değişiklik yalnızca kapağımızda değil, içeriğimizde de olmaya başladı. Geçen sayımızda, yavaş yavaş bazı değişiklikler yapacağımızı duyurmuştur.

ARAYIŞ'ın bu sayısında, habercilik ile yorumlar ve makaleler dengelenmeye çalışıldı.

Dergimizin bu yeni yaklaşımını da beğeneceğinizi, her zaman olduğu gibi, beğenilmeyen yönlerini eleştireceğinizi ve bize yol gösterici olacağınızı umuyor, buna inanıyoruz.

* * *

Sayın okurlarımız, "Yazı İşleri'nden" bölümümüz bundan böyle bu köşede yayınlanacak. Bir başka deyişle, sizlerle dertleşmeye, sorunlarımızı aktarmaya, dileklerinizi yanıtlamaya buradan çalışacağız.

Gelecek sayılarımızda, sizlere yeni bazı değişiklikler duyurabileceğimizi, bu köşede buluşabileceğimizi umarak, mutluluklar ve esenlikler diliyoruz.

Saygılarımızla...

DERGİNİN İÇİNDEN

Haftanın yazısı

YAŞAYAN ATATÜRK İÇİN AĞLAMAK

ARAYIŞ

1938'den bu yana geçen *On Kasım*'ları, Atatürk'ün öldüğünü değil, yaşadığını simgeleyen, yaşadığını kanıtlayan günlere dönüştürebildiğimiz söylenebilir mi?

Atatürk'ü yalnızca belirli günlerde, belirli törenlerde anmakla yetindik.

Evrensel bir gerçektir ki, Atatürk yalnızca *Türkiye Cumhuriyeti'*nin değil, *insanlığın* geleceğinde yaşamaktadır: Bu gerçeği kavrayamadık, yolumuza bu gerçeğin ışığını tutamadık, tam bir bilinçle bu gerçeğin aydınlığında yürüyemedik.

Atatürk Türk halkının kişiliğinde *insan*'ı seven bir insanlık önderiydi: Bu gerçeği öğrenemedik, anlayamadık.

Atatürk'ü gereği ölçüde tanıyamadık, Atatürk'ü gereği ölçüde yaşatamadık.

Ve her *On Kasım*'da iki yası birden yaşadık.

* * *

"Türk, öğün, çalış, güven" diyor Atatürk Türk insanına ve gelecek kuşaklara, önderi olduğu büyük Türk devrimini gerçekleştirdikten sonra.

Oysa biz öğünmemiz gerekenin ne olduğunu bilemedik, bunun için de yeni öğünç kaynakları yaratamadık. *Devrim*'le, *Devrim*'i yaşatmakla öğüneceğimiz yerde, bu büyük atılımdan kopuk bir geçmişle, hatta geçmişin bu atılıma ters düşen yanlarıyla öğünmeye kalkıştık. *Devrim*'i eteğinden geri geri çekmekten başka neye yarardı bu tutum. Öte yandan, şuna buna özenmeyi çağdaşlık sandık, özentiyi kültür sandık.

Öğünebilmek için, Atatürk'ün kurduğunu yaşatmaya, geliştirmeye çalışmak gerekirdi. Oysa biz, çalışmadan gelişmeye baktık. Sonuç, milyonlarca işsiz yurttaş Cumhuriyet'in ellisekizinci yıldönümünde. İnsanımızın büyükçe bir kısmı yıllardır yabancı ülkelerde aramak zorunda kaldı geçim, yaşam olanaklarını. Onlara yabancı ülkelerde çalışmanın kapılarını açtık: İşsizlik sorununa geçici bir çözüm gözüyle bakılmış olması gereken bu yol, git gide, toplumu ayakta tutan vazgeçilmez bir ekonomik güç kaynağına dönüştü, yurdumuzdaki onca

kaynaklar çarçur olurken. Üstelik, bu olanak ortadan kalktığında ne olacağını hiç düşünmedik.

Atatürk'ün sözündeki *"güven"* uyarısının nesnesine neyi koyacağımızı, güvenmemiz gerekenin gerçekte ne olduğunu bilemedik: Kendimize değil, başkalarına güvenmeye kalkıştık. Gerçek güvence kaynağı olan halkımıza Atatürk'ün güvendiği gibi güvenmedik; çünkü halkımızı Atatürk'ün sevdiği gibi sevemedik: Nasılsa geri, gözüyle baktık; şundan ya da bundan öteye nasılsa geçemez, diye düşündük; ne yaparsan yap, nasılsa anlamaz, katlanır, boyun eğer dedik; horladık, küçümsedik.

Oysa halkını gerçekten seven ona güvenen, halkın içinde bulunduğu mutsuzluk kıskaçlarından kurtulmasını ister; bu yolda olumsuz gerçekleri olumlu gerçeklere dönüştürmeye çalışır; halktaki, daha da önce, insandaki gizilgücün ve yetilerin, topluma mutlu bir yaşamın yollarını açmak, insanca değerlere dayalı bir gelecek kurmak üzere, yaşama geçmesi için uğraşır; gerçeklerin yönünü geleceğin mutlu yaşamına çevirmeye çalışır.

Budur Türk toplumu için Atatürk, Atatürk için de Türk toplumu.

* * *

Atatürk devriminin ölümsüzlüğü kültürel-siyasal-ekonomik bütünlük içinde Türk toplumuna insanca ve çağı aşan bir yaşam kurmayı amaçlamasından kaynaklanır. Taşıdığı evrensel özün de nedeni budur. Bu bütünlük kavranılamadığı için, Türk devrimi de, Atatürk de gereği ölçüde anlaşılabilmiş değildir.

Bu nedenle de *Devrim*'den bilerek bilmeyerek verilen ödünlerle hep bir geriye kayma süreci yaşanmıştır. Bu bilinç eksikliği bir yara gibi işleyip durmuş, bir türlü kapanmamıştır.

Devrim ilkelerinin toplumda kökleşmesini, yaygınlaşmasını sağlayacak gerçek bir demokratik yaşamın bütüncül uyumunda birleşmek yerine, ayrılıkçı çıkarların hiçbir ilke gütmeyen çatışmalarına düşülmüş, Devrim ilkelerinin özgün ve yaratıcı bütünlüğünü dağıtmakta hiçbir sakınca görülmemiştir.

Böylece, devrim ilkeleri, düşün düzleminde ele alınarak insanca bir yaşamın ulus egemenliğine dayalı demokratik özgürlükleri içinde topluma maledilmeye çalışılacak yerde, bu çıkar çatışmalarının kargaşasında hemen tümüyle gözardı edilmiş, hatta yıpranmaya terkedilmiştir.

Kısaca, Devrim'in bir çağ değiştirme atılımı olduğu kavranılamamış, ya da görmezlikten gelinmiş, ya da bilinçle engellenmeye çalışılmıştır.

Üstelik bu geriye dönüşler Türk halkının eğilimi diye sunulmaya çalışılmış ve gerçek boyutlarıyla Atatürk neredeyse gizlenmek istenmiştir.

* * *

Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti'nin gerçek boyutta bir demokrasiye ulaşması için duyduğu özlem ve gösterdiği titizlik ve çabayı anlamamak ya yoğun bir bilgisizlik ya da kötü niyetle açıklanabilirdi ancak.

Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin, Atatürk devriminin insanlığa örnek bir ürünü olduğu gerçeği çok geçmeden unutulduğu için, yeni kuşaklar bu gerçeği, yani varlık kaynaklarını hemen hiç öğrenememiş, bilememiştir.

Bugüne dek toplumca yaşadığımız acılı günlerin, toplumumuzun bugün karşı karşıya bulunduğu sorunların kaynağını burada görmek yanlış olmasa gerekir.

Bütün bunlara karşın şunu da tüm açıklığıyla ortaya koymak gerekir ki, yakın geçmiş ve yaşanılan ağır sorunlar Türkiye Cumhuriyetinin ve Anadolu insanının ne denli köklü ve güçlü bir yapıya sahip olduğu gerçeğinin kesin kanıtıdır aynı zamanda.

Türk toplumu Atatürk devrimi ile başlayan büyük yürüyüşü içinde, tüm engellere karşın, çağdaşı aşmaya yönelik büyük bir kültürel birikim ve güçlü bir toplumsal yapı oluşturmayı başarmıştır.

Bu yapı artık insanca bir yaşamın demokratik ilkelerinden vazgeçmeyeceğini; insanlık ayakta kaldıkça, hiçbir gücün Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik gelişmesini engelleyemeyeceğini tartışmaya yer bırakmayacak ölçüde kanıtlamıştır.

İyi niyetle bakan herkes bu gerçeği görebilir ve bütün dünya bu gerçeği bilmeli, anlamalıdır.

Çünkü Türkiye Cumhuriyeti *"tam bağımsızlık"* ilkesinden doğmuş ve *"Yurtta barış, dünyada barış"* ilkesiyle beslenmekte, çağdaş ve insanca yaşamın tüm insanlığa malolmasını özlemektedir. •

SALIDAN SALIYA

Türkiye

*MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ GÜNDEMİNDE BULUNAN YENİ TOPRAK REFORMU YASA TASARISI TOPRAKLARIN VERGİ DEĞERİ ÜZERİNDEN KAMULAŞTIRILMASINI ÖNGÖRÜYOR. **Toprak reformunun geniş bir biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla, reformda önceliğin devletin su götürmüş olduğu alanlar ve bölgere verilmesi üzerinde duruluyor.***

CUMHURİYET'İN İLANININ 58. YILDÖNÜMÜ, TÜM YURTTA KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ VE YURTDIŞI TEMSİLCİLİKLERİMİZDE TÖRENLERLE KUTLANDI. Devlet Başkanı Evren, yayınladığı mesajda, "Milletçe Cumhuriyet rejimine sahip olmanın hazzını ve gururunu duymakla bahtiyarız" dedi.

ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNUN 100. YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE ANKARA ÜNİVERSİTESİ TARAFINDAN DÜZENLENEN "Uluslararası Atatürk Sempozyumu" 2 KASIM'DA ANKARA'DA YAPILDI.

*TÜRKEŞ HAKKINDA SAVCILARA HAKARET SAVIYLA YENİ BİR DAVA AÇILDI. **İddianamede Türkeş'in askeri savcılara hakaret ettiği savıyla Türk Ceza Kanununun 266/1 maddesi uyarınca altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına çarptırılması istendi.***

*ŞEKERE YÜZDE 10-15 ORANINDA ZAM YAPILDI. **Toz şekerin fabrika fiyatı 72 küp şekerin 98 lira oldu.***

*ASKERİ YARGITAY YOL—İŞ'İN KAPATILMASI KARARINI BOZDU. **Kararda belirtilen suçun, sıkıyönetim ilanına neden olan suçlardan olmadığı ve Askeri Mahkemenin bu konuda görevsiz olduğu kaydedildi.***

*İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI ASKERİ SAVCILIĞI, TERCÜMAN GAZETESİNDE ÇIKAN, "MHP DAVASI İDDİANAMESİNDE CHP'Lİ ÜNSAL'I, MHP'Lİ GÖSTERENLER İÇİN SORUŞTURMA AÇILIYOR" BAŞLIKLI HABER NEDENİYLE, MUHABİR M. RAHMİ ÖZYAZGAN VE SORUMLU YAZIİŞLERİ MÜDÜRÜ AYDOĞDU İLTER HAKKINDA DAVA AÇTI. **Haberin, "Kamunun telaş ve heyecanını doğuracak asılsız, mübalağalı haber vermek ve MGK'nın 52 numaralı bildirisinde yer alan hükmüne aykırı görüldüğü" ileri sürüldü.***

*GAZETECİ LÜTFİ OFLAZ YENİDEN YARGILANMAK İSTEDİ. **Oflaz'ın bu konu ile ilgili olarak İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına verdiği dilekçe, Askeri Yargıtay Başsavcılığına gönderildi.***

*ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETMEN AÇIĞINI KAPATMAK ÜZERE SPOR AKADEMİLERİ MEZUNLARI, BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ OLARAK ATANABİLECEKLER. **Haktan yararlanacak olan Ankara 19 Mayıs, Manisa ve İstanbul Gençlik ve Spor Akademisi mezunları ad çekme işlemiyle beden eğitimi öğretmeni olarak atanacaklar.***

*MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI YETKİLİLERİ HAZİRAN AYI İÇİNDE TOPLANMASI ÖNGÖRÜLEN 11'NCİ MİLLİ EĞİTİM ŞURASI'NIN GÜNDEMİNİN TEK MADDE OLDUĞUNU BELİRTTİLER. **Tek maddelik gündem konusunun "Öğretmen yetiştirme sistemi, öğretmen sorunları ve çözüm yolları" olduğu bildirildi.***

DİSK'E BAĞLI GENEL—İŞ SENDİKASI KAYYIMLARININ SENDİKAYA AİT ANKARA'DA YAPILMAKTA OLAN, GENEL MERKEZ BİNASININ KAMULAŞTIRILMA BEDELİNE YAPTIKLARI İTİRAZA İLİŞKİN DAVAYA 2 KASIM PAZARTESİ GÜNÜ 13. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİNDE BAŞLANDI.

Dünya

*REAGAN CUMHURİYET BAYRAMI NEDENİYLE TÜRKİYE'Yİ KUTLADI. **Türkiye Cumhuriyeti'nin 58'inci kuruluş yıldönümü dolayısıyla ABD Büyükelçiliği'ne bir mesaj gönderen Reagan, "İki ülke arasında ilerisi için, en iyi yakın ve karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesini arzuladığını" belirtti.***

SİYASİ PARTİLERİN KAPATILMASINI İLERİ SÜREN BRANDT, TÜRKİYE'YE YAPILACAK EKONOMİK YARDIMLARIN KESİLMESİNİ İSTEDİ.

*POLONYA'DA DAYANIŞMA, ÜYELERİNE GREVLERE SON VERME ÇAĞRISINDA BULUNDU. **Ülkedeki grevlerin yönetimin sabrını taşırmasının dışında, sendikayı da halkın gözünden düşürmesinden korkulduğu belirtildi.***

*POLONYA'DA DAYANIŞMA SENDİKASININ YAPTIĞI ÇAĞRIYA UYAN MİLYONLARCA POLONYALI İŞÇİ ÜLKENİN KOMÜNİST YÖNETİCİLERİNE VE YAPILAN TÜM UYARILARA MEYDAN OKUYARAK 1 SAATLİK UYARI GREVİNE GİTTİLER. **Son 7 ayın en büyük kitlesel eylem hareketi olan grev sırasında Dayanışma Sendikasının duruma tamamen hakim olduğu ve işçileri tam bir disiplinle yönettiği görüldü.***

POLONYA KOMÜNİST PARTİSİ BİRİNCİ SEKRETERİ VE BAŞBAKAN GENERAL JARUZELSKİ GREVLERİN ÜLKENİN BÜTÜNLÜĞÜNÜ TEHDİT EDEN BOYUTLARA ULAŞTIĞINI BİLDİREREK ÜLKEDE GREVLERİN DERHAL YASAKLANMASINI ÖNGÖREN BİR KARAR TASARISINI PARLAMENTOYA SUNDU.

*FRANSA'DA 36 BANKA DEVLETLEŞTİRİLDİ. **Mitterrand yönetimi, bankaların yanısıra 2 bankerlik şirketini ve 5 büyük sanayi kuruluşunu devletleştirdi. Devletleştirmeler sonucu, Fransa devleti, sanayi üzerindeki payını yüzde 12'den yüzde 17'ye çıkardı.***

İSPANYA TEMSİLCİLER MECLİSİ, ÜLKENİN NATO'YA ÜYE OLMASI İÇİN HÜKÜMETİN YAPTIĞI ÖNERİYİ ONAYLADI.

FİYAT ENDEKSLERİNİN KURBANLARI

MEMUR aylıklarıyla işçi ücretlerinde yapılacak artışların enflasyonla ilişkilendirilmesi doğaldır ve memurların ve işçilerin yaşam düzeylerini korumaları için ücretlerin ve aylıkların, en az enflasyon oranı kadar arttırılması kaçınılmazdır. Aslında toplumun bu kesimlerinin artan ulusal gelirden paylarını almaları ve gelir dağılımının iyileştirilmesi için, gelirlerinin enflasyon oranının üstünde arttırılması gerekir.

Ülkemizde genellikle bu ilke gözetilmediği gibi, enflasyon ölçüsü olarak kullanılan Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksindeki artışlar, bu endekslerin yapısından doğan eksiklikler nedeniyle gerçek fiyat artışlarını yansıtmadığından, işçilerin ve memurların gerçek gelirleri ve yaşam düzeyleri gitgide gerilemekte, ulusal gelirden aldıkları pay küçülmektedir.

Ticaret Bakanlığı Yayın ve Konjonktür Müdürlüğü tarafından hazırlanarak yayınlanan Toptan Eşya Fiyatları Endeksi, yıllarca öncesinin üretim ve tüketim yapısına göre seçilmiş 94 maddeyi içerir. O bakımdan söz konusu endeks, içerdiği maddelerin hem bugünkü üretim ve tüketim yapısını yansıtmaması ve hem de sayısının azlığı nedeniyle artık anlamını yitirmiş bulunmaktadır.

Hammadde ve yarı mamuller alt grubuyla yemler ve besin maddeleri alt gruplarından oluşan genel endeks, adından anlaşılacağı gibi günlük yaşamda kullanılan birçok nihai mamulü içermediği gibi, hizmetler sektöründeki fiyatları ve başıboş bir biçimde artmakta olan kiraları da kapsamaz.

Öte yandan endekse giren malların fiyatlarının sağlanış biçimi ve kaynakları da doyurucu olmaktan uzaktır.

Başlıca bu ve endekslerin hazırlanma tekniklerine ilişkin öteki nedenlerle enflasyon ölçüsü olarak bu endeksler, gerçek fiyat artışlarını yansıtmazlar. Nitekim son birkaç yıl içinde en az geçim düzeyinin gerektirdiği, yaşamın sürdürülmesi için zorunlu birçok malın ve hizmetin fiyatı 5 kat ile 10 kat arasında arttığı halde, enflasyon göstergesi olan Toptan Eşya Fiyatları Endeksi 1981 Eylül ayı sonunda, örneğin 1978 yılı Aralık ayına göre ancak yüzde 320,9 oranında ve 1979 Aralık ayı sonuna göre de yüzde 132,1 oranında artmış gözükür.

Bu durumda, memurların ve işçilerin aylıklarını ve ücretlerini enflasyon oranına ve dolayısıyla Toptan Eşya Fiyatları Endeksindeki artış oranına bağlamak demek, "bordro mahkumları" diye bilinen işçileri ve memurları, bu kez de "Fiyat endekslerine kurban" etmek demektir.

Ayrıca, Friedmancı politikaların uygulandığı, devletin müdahalesinin en aza inmiş, planlı kalkınmanın bir yana itilmiş olduğu bir dönemde gelecek yıllar için enflasyon tahmininde bulunmak da olası değildir. ●

PARA NEREYE GİDİYOR...

PARASAL büyüklüklere ilişkin göstergeler, bu alanda son iki yıldır gözlenmenmiş gelişme eğilimlerinin bu yıl değiştiğini gösteriyor.

PARA VE FİYATLAR

	Fiyatlar (% Artış)	Dolaşımdaki (% Artış)	Para Hacmi (% Artış)
Ocak–Eylül 1979	53,4	49,8	42,2
Ocak–Eylül 1980	69,9	50,5	42,6
Ocak–Eylül 1981	19,2	49,5	44,5

Tablodan görüldüğü üzere, dolaşımdaki para ile vadesiz ve vadeli tasarruf mevduatının, vadesiz ticareti mevduatın ve merkez bankasındaki mevduatın toplamından oluşan, ya da bunların toplamı olarak tanımlanan para sunumu, 1979 ve 1980 yıllarında fiyat artışlarından daha az arttığı halde, yani gerçekte gerilediği halde, 1981 yılında fiyat artışının üstünde genişlemiş ve gerçek olarak artmıştır.

Merkez Bankasının dolaysız kredileriyle, mevduat bankalarının ve kalkınma ve yatırım bankalarının açtıkları kredilerin toplamı olarak tanımlanmakta olan kredi stoku da, 1970 yılında yüzde 28,5; 1980 yılında yüzde 40,8 oranında, fiyat artışlarının altında bir genişleme gösterirken, bu yıl yüzde 39,6 gibi bir fiyat artışlarının üstünde bir artış göstermiş bulunmaktadır.

Bu parasal göstergeler karşısında, piyasada bir para bolluğu olması gerekirken, tam aksine, para kıtlığından yakınıldığına göre, paralar nereye gidiyor?

Maliye Bakanının deyimiyle, kuşkusuz bir bölümü "kumara", yani, bankerlere gidiyor. Bankerlerden nereye gidiyor, onu biz bilemiyoruz. İlgililerin bildiğini de sanmıyoruz.

Erdem, "Kumar oynandı"

Herhalde önemli bir bölümü de →

daralan istem, artan satış güçlükleri karşısında biriken stokların finansmanına gidiyor.

Bir bölümünün ise, iflasın eşiğine gelmiş bazı büyük holdingleri, yapay solunum yoluyla bir süre daha yaşatmak için, bu holdinglere gittiği biliniyor.

Bir bölümü, bankalara olan borçlarını zamanında ödeyemeyen firmaların, bankalardan yeni krediler alarak, aldıkları bu yeni kredilerle eski borçlarını ödemeleri için kullanılıyor.

Bir bölümünü, sürekli devalüasyon süreci yiyor.

Önemli bir bölümü, yüksek kâr getiren kap-kaç işlere gidiyor.

Kim bilir, belki bir miktar da dışarıya gidiyor.

Tüm bunlardan arta kalan olursa, o da üretime ve yatırıma gidiyor.

Hepsinden önemlisi, bu gidiş sağlıksız bir gelişmeye işaret ediyor.

Yok bunların hiçbiri doğru değil deniyor ise, o zaman da tek seçenek: Yılbaşından bu yana enflasyon hızının, endekslerin gösterdiği gibi yüzde 20 dolayında değil, yüzde kırk dolayında belki de daha yüksek olduğunu kabul etmek seçeneği kalıyor. •

24 OCAK KARARLARINA SELAM, ZAMMA DEVAM...

Özal "İşler tıkırında"

CUMHURIYET gazetesinin 24 Ekim 1981 günlü sayısının Ekonomik Yaşam bölümünde, ilk bakışta birbirleriyle çelişir gözüken iki haber yer alıyordu. Haberin birinde, buzdolabı ve TV stoklarının arttığı, ötekinde de TV fiyatlarına 1 Kasım'dan itibaren zam yapılacağı bildiriliyordu.

Gerçekten, satış güçlükleri nedeniyle bir malın bir yandan stokları artarken, bir yandan da o mala, satışını daha da güçleştirecek biçimde zam yapılmasını anlamak güçtü.

Ekonomik koşullar olağan, istem canlı olsaydı, bu zammı anlamak kolay olurdu. Çünkü, az sayıda üreticinin çok sayıda, sınırsız denebilecek kadar çok sayıda alıcı ile karşı karşıya bulunduğu ve oligopol diye bilinen bu piyasa türünde üreticiler, piyasanın bu özelliği nedeniyle fiyatı düşük tutarak satışları arttırmak ve böylece sürümden kazanmak, ya da fiyatları ve dolayısıyla kâr marjını arttırarak, düşük bir üretim düzeyine karşın yüksek kâr marjları sayesinde kârlarını ençoklamak olanaklarına sahiptir.

Oligopol konumundaki firmaların, piyasanın özelliğinden yararlanarak kârlarını ençoklamak için sürekli zam yapmaları, ülkemizde olduğu gibi bu tür firmaların egemen olduğu ekonomilerde sürekli enflasyonist baskılara neden olur. Bundan kaynaklanan enflasyona da, ekonomi dilinde "mark up" enflasyon denir. Ülkemizdeki enflasyonda bu tür enflasyonun büyük payı vardır. Vardır ama yine de enflasyonun günahı ücretlere yüklenir.

Ayrıca, bu tür piyasaların egemen olduğu ekonomilerde serbest piyasa ekonomisinden söz edilemez. Çünkü serbest rekabetten söz edilemez. O nedenle 24 Ocak kararları çerçevesinde serbest piyasa düzenine geçtik, geçiyoruz savlarının da gerçekle ilgisi ve geçerliliği yoktur.

Ne var ki bu kez, haberde sözü edilen zamların, yalnız bu oligopolistik eğilimlerden kaynaklanmadığı, bunda sürekli maliyet artışlarının da payı olduğu söylenebilir.

Gerçekten, sürekli devalüasyon nedeniyle dıştan alınan hammaddelerin ve yedek parçaların fiyatlarının artıyor olması, yüksek faiz oranlarının finansman maliyetlerini ağırlaştırması, enerji ve yakıt fiyatlarıyla içerden alınan öteki girdilerin fiyatlarındaki sürekli artışlar, biriken stokların olumsuz etkileri, kuşkusuz, üretim maliyetlerini arttırmaktadır.

Ama denebilir ki, bu maliyet artışlarına karşın, firmaların, kârlarından bir ölçüde özveride bulunarak, örneğin işçilerin ücret konusunda gösterdiği özveriyi göstererek fiyatları düşük tutmaları ve öylelikle tüketicilere, halka ucuz mal vermeleri hem ülke ekonomisi, hem halk için daha iyi olmaz mıydı.

Olmasına olurdu da, bu firmalar halk için kurulmamışlardı ki. Kâr için kurulmuşlardı. O nedenle kârdan özveride bulunmaları hiç yapamayacakları ya da en son yapabilecekleri şeydi.

Hem bu tekelci ve oligopolcü firmalar, 24 Ocak kararlarına selam, zamma devam olanağı varken, vatan millet nutukları atmak varken, niye tatlı canlarını üzsünler...

SAVUNMA KAVRAMINI YENİDEN DÜŞÜNMEK

Haluk GERGER

- 1978-1979 yıllarında gündeme getirilen ve unutulmaya terkedilen ulusal savunma kavramına yeniden eğilmek gerekiyor.
- Toplumun demokratikleşmesi ulusal savunma için zorunluluktur. Özgürlük savunmanın hem amacı hem aracıdır.

TÜRKİYE'nin 1974 Barış Harekatından bu yana yoğun ve sistemli bir saldırıyla karşıkarşıya olduğu kuşkusuzdur. Sağlıklı bir toplumsal uyanışın getirdiği enerjinin demokratik kanallardan kalkınma seferberliğine dönüşmesi, Türk insanının belirli zincirleri kırabilme güç ve bilincine erişmesi, bu saldırıların temel nedenini oluturmaktadır. Tüm çabalar, yoksulluğu, bağımlılığı ve hele çaresizliği Anadolu'nun değişmez yazgısı yapmaya yöneliktir.

Bu yoğun saldırılar karşısında Türkiye'nin, Türk halkının savunmasız kalacağını düşünmek olanaksızdır. Hiç kuşkusuz, çağdışı "çözümler"e itilmek ve bunların çözümsüzlüğünde boğulmak istenen Türkiye'nin savunmasının ilk ve temel gereği, siyaset, ekonomik, kültür, güvenlik gibi toplumsal yaşamın her alanında çağdaşlaşma sürecini tamamlamasıdır.

Konunun yalnızca güvenlik boyutu düşünüldüğünde, çeşitli senaryolar arasında bir tanesinin sürekli gündemde tutulduğu görülmektedir. Bu, Batı'nın desteğini arkasına almış bir Yunan serüvenidir. Türk-Yunan dostluğunu içtenlikle istemek, Batı'nın siyasal deyim birikiminin önemini kavramak, ne yazık ki, bu senaryoyu yok varsaymaya yetmemektedir. Ermeni terörü, Ege sorunu, Avrupa Parlamentosunun bu konuyla ilgili son kararı ve nihayet Andreas Papandreu'nun zeytin dallarının arkasına gizlenmiş girişimleri, Türkiye'nin sözünü ettiğimiz senaryo konusunda ne denli hassas olması gerektiğini göstermektedir. Biz barışın kutsal bir insanlık amacı olduğunu hep yazagelmişizdir. Bununla birlikte, barış kadar kutsal bir başka amaç da ulusal bağımsızlığın ve haklarnn korunmasıdır.

Böyle olunca, Türkiye'nin "geleneksel güvenlik çerçevesi"ne ve ulusal savunma kavramına yeniden eğilmek gerekmektedir. Unutmamak gerekir ki, uluslararası politikada öyle durumlar ortaya çıkabilir ki, ülkelerin geleneksel güvenlik çerçeveleri yetersiz, hatta tamamen anlamsız hale gelebilir. Türkiye'nin "geleneksel güvenlik çerçevesi"nin tek bir olasılığa karşı çizilmiş olduğu ve Türkiye'nin acil sorunları düşünüldüğünde, bu çerçevenin yeterli sayılması çok güç olmaktadır.

Papandreu'nun kuşku yaratan tutumuna karşılık Batı'nın desteğini arkaya almaya çalışmak, tarihsel, kültürel ve daha birçok nedenle çıkar yol olarak görünmemektedir. Batı desteği için Yunanistan'la girişilebilecek bir rekabeti Türkiye'nin kazanabileceğini ummak yanlış olur. Üstelik, böyle bir rekabete girmenin büyük sakıncaları vardır. Bu tür bir rekabetin sonu, bağımsızlığı bir elle korurken, ötekiyle geri vermek olur ki, bu, her iki ele de bağımlılık kelepçesinin vurulmasıyla sonuçlanır. Türk halkının "kırk katır mı, kırk satır mı?" türü çözümlere bağlı olduğunu kabul edemeyiz.

Bu durumda ulusal savunma kavramı, özel bir önem kazanmaktadır. Doğal olarak, ulusal savunma kavramı, ulusal savaş sanayii ile birlikte düşünülmelidir.

Ulusal savunma ve ulusal savaş sanayii için gerekli olan toplumsal inanç ve seferberlik ancak halkın aktif katılımıyla sağlanabilir. Tarih boyunca başına nice çoraplar örülmüş, emperyalizmin zulüm ve sömürüsünü nice çekmiş olan mazlum Anadolu insanı konunun gerektirdiği bilinç düzeyindedir. Burada ulusal savunma ile toplumsal psikoloji arasındaki bağ özenle kurulmalıdır.

1978 yılında, yani Türkiye'de ulusal savunma kavramının güncellik kazandığı bir dönemde, bu konuda şöyle yazmıştık:

"Ulusal savunma kavramında öncelliği olan öğe, sağlıklı bir toplumsal psikolojidir. Kendini savunma gereği duymayan, bu güdüyü yitirecek kadar yozlaşmış bir toplum nasıl kendini savunamazsa, kendi kendini savunma yeteneğinden yoksun gören bir toplum da, gerçekte savunmasız demektir. Ne yazık ki, Türk toplumu bilinen nedenlerle, uzun yıllar Türkiye'nin tek başına kendisini savunamayacağı görüşü doğrultusunda koşullandırılmaya çalışılmıştır. 'Ya Amerika ya Rusya' tekerlemesi, bir yandan ulusal savunmanın en çarpıcı örneklerinden olan Kurtuluş Savaşı'nın gerçek anlam ve anısını belirsizleştirirken, öte yandan da, toplumun bazı kesitlerinde yalnız başına savunmayı olanaksız göstermeye yönelik bir yılgınlığın yerleşmesine yol açmıştır. İlk temel amaç, Türkiye'nin insan, coğrafya ve iktisadi gizilgücü (potansiyel) ile seçeneksiz ve savunmasız bir ülke olmadığının bilinçlere yerleştirilmesi olmalıdır. Bu, tam anlamıyla ve toplumun tüm kesitlerine yansıyacak bir biçimde gerçekleştirildiği gün, ulusal savunma kavramının içi, en önemli öge olan psikoloji ile doldurulmuş olacaktır. Toplumun demokratikleşmesi bu konuda tek yöntemdir. Alışılmış kalıpların dışına çıkan, yeni seçeneklerin varlığın görebilen düşünen kafalar, bir toplumun en azından düşün planında savunmasız olmadığının kanıtlarıdır. Bu anlamda özgürlük savunmanın hem amacı, hem aracıdır."

Türkiye'de ulusal savunma kavramının ilk kez ortaya atıldığı yıllarda, konuyu saptırmak için akla hayale sığmayan şeyler söylenmiştir. Ulusal savunma kavramı, içi boş, gereksiz bir moda gibi gösterilmek istenmiştir. Günün birinde de unutulacağı umulmuştur. Kavrama karşı çıkanların bilmediği, anlayamadığı, Türkiye'de oluşturulmak istenen ulusal savunma kavramının gücünü, kendine yaşam veren toplumsal gereksinmelerden aldığıydı. İşte, ulusal savunma kavramı Türk toplumunun ivedi maddi ve manevi gereksinmelerinden aldığı güçle bugün de gerçek bir yaşam süreci gösteriyor ve yeniden gündeme geliyor. •

PAPANDREU: SÖZLERİ TUTARSIZ

Papandreu: Amacı ne?

"Ulusal güvenlik ve bütünlüğümüze karşı Türkiye'den yöneltilmiş bir tehdit mevcuttur. Türkiye'nin talep, tahrik ve davranışları amaçları konusunda hiçbir şüphe yaratmamaktadır..."

"Türkiye'nin NATO ittifakı tarafından gizlenen tehdidi Türk kuvvetleri tarafından Kıbrıs'ın yüzde 40'ının işgal altında tutulması NATO'ya dönüş ve Ege'deki ulusal hakların terkedilmesi, ülkemizde mevcut yabancı üsler gibi bunalım yaratan ulusal sorunlar yeniden gözden geçirilecek ve bunlar stratejik hedeflere bağlanarak milli bir savunma politikası yaratılacaktır..."

"... NATO Yunanistan'ın sınırlarını Türk tehdidine karşı garanti altına almaktan acizdir. Türk Silahlı Kuvvetleri modernleştirilirken Türkiye'nin Ege'deki talep ve ihlalleri de tehlikeli bir biçimde artmaktadır."

YUKARIDAKİ sözler, PASOK'un, daha doğru bir deyimle Papandreu'nun programından bazı alıntılar.

Bu programın mucidi Papandreu, bir süre sonra Yunanistan seçimlerinin son günlerine doğru da:

"Türk ve Yunan halkları işbirliği yapmalıdır" diyor ve konuşmasını şöyle sürdürüyordu:

"Biz Türkiye'den hiçbir şey istemiyoruz. Ne Ege'de ve ne de hiçbir yerde isteğimiz yoktur."

Türklerden hiç bir istekleri olmadığını ileri süren Papandreu 20 Ekim günü, yani Başbakan olduktan hemen sonra,

"Türk askerleri adadan çekilmeli, İngiliz üsleri kaldırılmalı ve Kıbrıs sorununa Birleşmiş Milletler kararına dayalı bir çözüm bulunmalıdır." şeklinde konuşuyordu...

Bu arada, Yunan Kültür Bakanı Melina Mercouri:

"Türklerden her zaman yakınlık gördüm, Yunanistan ile Türkiye arasında dostluk kurulması her iki ülkenin de yararınadır. Elimdeki tüm olanakları Türk Yunan dostluğunun canlanması için kullanacağım" derken, Papandreu, iyi ilişkileri bozmak için elinden gelen her türlü çabayı göstermeyi sürdürüyor:

"Yunanistan bir müttefiki tarafından tehdit altında olan tek NATO ülkesidir... Son yedi yıl içinde Türkiye ile sorunlarımız ortaya çıktı. Ecevit, Demirel, Korutürk ve son olarak da Orgeneral Evren topraklarımızla ilgili açıklamalar yaptılar... Doğu kanadımızın savunması açık kalıyor..." şeklinde konuşuyordu...

Papandreu, bununla da yetinmiyordu. Tıpkı elinden oyuncağı alınmış çocuklar gibi feryad—ı figan ediyordu:

"Avrupanın iki düşman kampa bölünmesi, hiç katkıda bulunmak istemediğimiz silahlanma yarışı sonucudur. Akdeniz'de başka bir NATO üyesi Türkiye ise Yunanistan'ı tehdit etmektedir. Nato, yalnızca, doğu sınırımızı garanti altına almaktan kaçınmakla kalmayıp, Ankara'ya çok miktarda askeri yardım da yapmaktadır. Bu yardım Ege denizinde kuvvetler dengesini değiştirebilir..."

Yunanistan'ın yeni Başbakanı Papandreu'nun bu sözlerinin hangi anlama geleceği tartışılıyor bugün Türk ve Yunan kamuoylarında...

Yunan kamuoyunda da bu sözlere tepki duyanlar azımsanmayacak oranda kuşkusuz. Türk düşmanlığı ile Yunan halkının gözlerini başka olaylardan kaçırmayı mı, yoksa Türkiye'nin saldıracağını bahane ederek başka şeyler mi planlıyor Papandreu...

ECEVİT 4 AY HAPSE MAHKUM EDİLDİ

Milli Güvenlik Konseyinin 52 numaralı bildirisine aykırı davrandığı gerekçesiyle Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde yargılanan Bülent ECEVİT tek celsede 4 ay hapse mahkum edildi.

Bülent ECEVİT'in mahkumiyetine ilişkin gazete küpürlerini sunuyoruz.

Cumhuriyet

52 numaralı bildiriye aykırı davranmaktan yargılandı

Ecevit mahkum oldu

● Askeri Mahkeme Ecevit'e 4 ay hapis cezası verdi

ANKARA, (a.a) — Feshedilen Cumhuriyet Halk Partisi'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit. Ankara (Bir) Numaralı Askeri Mahkemece dört ay hapis cezasına mahkûm edildi.

Bülent Ecevit hakkında bir yabancı ajansa verdiği demeçle Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 numaralı bildirisine aykırı davrandığı için dava açılmıştı.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı (Bir) Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yargılanan Bülent Ecevit, dört ay hapis cezasına çarptırıldı.

(Arkası Sa. 6. Sü. 5'de)

(Baştarafı 1. Sayfada)

Öte yandan TRA 19 haber bülteninde davanın nedeni hakkında şu bilgiyi verdi.

Bülent Ecevit, bir süre önce noter aracılığıyla TRT' ye siyasi bir demeç metni göndererek, yayınını istemişti. Bu isteği inceleyen Ankara 9. Sulh Ceza Mahkemesi 27 Ekim 1981 günü Ecevit için cevap hakkı doğmadığına karar vermişti.

Ecevit aynı gün yabancı basın mensuplarını evine davet ederek siyasi çekişmelerin sürdürülmesine yönelik söz konusu metni dağıtmıştı.

Tercüman

Ecevit 4 ay hapis cezasına mahkûm oldu

ANKARA (A.A)

Feshedilen CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit dört ay hapis cezasına mahkum edildi.

Ecevit hakkında bir yabancı ajansa verdiği demeçle, Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 Numaralı bildirisine aykırı davrandığı için dava açılmıştı.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Bir Numaralı Askeri Mahkemesinde yargılanan Bülent Ecevit dört ay hapis cezasına çarptırıldı.

Son Havadis

BİR CELSEDE KARAR VERİLDİ

Bülent Ecevit 4 ay hapse mahkum oldu

ANKARA (Son Havadis). Feshedilen CHP'in eski Genel Başkanı Bülent Ecevit, dört ay hapis cezasına mahkum edilmiştir.

Ecevit hakkında bir yabancı ajansa verdiği demeçle Milli Güverlik Kons... 52 ...

Milliyet

ECEVİT 4 AY HAPSE MAHKUM OLDU

ANKARA.ÖZEL

Feshedilen CHP'nin eskı Genel Başkanı Bülent Ecevit, siyasi demeç vermek ve yaymak suçundan 4 ay hapis cezasına mahkum olmuştur.

Bülent Ecevit, bir süre öne noter aracılığı ile TRT'ye siyasi bir demeç metni göndererek, yayınını istemişti. Bu isteği inceleyen Ankara 9. Sulh Ceza Mahkemesi, 27 ekim 1981 günü, Ecevit için cevap hakkı doğmadığına karar vermişti.

Bülent Ecevit, aynı gün yabancı basın mensuplarını evine davet ederek, siyasi çekişmelerin sürdürülmesine yönelik söz konusu metni dağıtmıştı. Ecevit, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde, dün yapılan duruşmasında, MGK'nin 52 numaralı kararına aykırı davrandığı gerekçesiyle 4 ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Hürriyet

Ecevit 4 aya mahkum oldu

●Ecevit'in yabancı basın mensuplarına verdiği demeç, Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 numaralı kararına aykırı bulundu.

ANKARA, (Hürriyet)- Feshedilen CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit, siyasi demeç vermek ve yaymak suçundan 4 ay hapis cezasına mahküm oldu.

Bülent Ecevit bir süre önce noter aracılığıyla TRT'ye siyasi bir demeç metni göndererek yayınını istemişti. Bu isteği inceleyen Ankara 9'uncu Sulh Ceza Mahkemesi ... 1981 günü Ecevit için ... doğmadığına karar ... aynı gün ...

Milli Gazete

Ecevit 4 ay hapse çarptırıldı

ANKARA (THA) — Bir süre önce fesh edilen CHP'nin eski genel başkanı Bülent Ecevit, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 numaralı askeri mahkeme sinde 4 ay hapse mahkum ...

GÜNAYDIN

Ecevit 4 ay hapse mahkûm oldu

ANKARA (A.A)- Feshedilen CHP'in eski Genel Başkanı Bülent Ecevit dört ay hapis cezasına mahkum edildi.

Ecevit hakkında bir yabancı ajansa verdiği demeçle ilgili Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 numaralı bildirisine aykırı davrandığı için dava açılmıştı.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yargılanan Bülent Ecevit. dört ay hapis cezası ...

FESHEDİLEN PARTİLER VE DEVAM EDEN DAVALAR

CADDE ve sokaklarda dolaşanlar 12 Eylül 1980'den bir yıl sonra yeni bir gelişmeyle yüzyüzeydiler. Bir gün önce televizyon izleyememiş olanlar biraz da şaşkınlıkla biribirlerine "ne oluyor?" diye soruyorlardı. Akıl erdiremedikleri yerli yerinde duran "Siyasi parti tabelalarının neden söküldüğüydü. Birçoğunun merakı ya gazete okumakla ya da konuyu bilenlerin anlatması ile giderilmiş oldu. Çünkü o gün gazetelerin manşetleri Siyasi Partiler Feshedildi" şeklindeydi.

Anayasa'nın "İster iktidarda, ister muhalefette olsunlar, demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları" olarak nitelendirdiği siyasi partiler Milli Güvenlik Konseyi'nin çıkardığı yasa ile feshedilmişti.

12 Eylül 1980 tarihine kadar kurulmuş olan ve faaliyetleri MGK'nın 7 numaralı bildirisi ile yasaklanmış bulunan siyasi partilerin feshedilmesinden sonra bütün mallarının hazineye intikal edeceği de hükme bağlandı. Siyasi partiler içinde özel bir konumu olan CHP için ise ayrıca şöyle dendi:

"Madde—3 Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Atatürk'ün, düzenlediği vasiyetnamelere göre, maliki olduğu bütün para ve hisse senetleri ile Çankaya'daki taşınır ve taşınmaz mallarının o tarihte mevcut tek parti olan CHP'ye belirttiği şartlarla tevdi ettiği idaresi, görevi bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, vasiyetname uyarınca, tam ve noksansız olarak Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği'nce ifa olunur."

DAVALAR

12 Eylül sonrası açılan ve basında siyasi partilerin ismiyle yeralan davalar devam ediyor, siyasi partilerin açtıkları davalar ise düştü.

Kamuoyunun MHP VE ÜLKÜCÜ KURULUŞLAR — TÜRKİYE İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ (TİKP) VE MSP DAVASI diye isimlendirdiği, zaman zaman Türkeş'in, Perinçek'in ve Erbakan'ın davaları diyede anılan yargılamalar sürüyor. Bu sayımızda TİKP Davasını önümüzdeki sayılarda ise 13 Kasım'da görülecek olan Erbakan ve arkadaşlarına ait dava ile MHP ve Ülkücü Kuruluşlara ait davaları tutanaklardan ve muhabirlerimizin gözlemlerinden yararlanarak ayrıntılarıyla yayınlayacağız.

İDDİANAMELER VE ANIMSATMA

Her üç iddianame de Ankara, Çankırı, Kastamonu İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca hazırlanmış. MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası'nda, iddianamenin 1. sayfasında "SUÇ" başlığı altında şunlar sıralanıyor:

● **Anayasal düzenin, Cumhuriyetçilik ve Demokrasi prensiplerine aykırı olarak, devletin tek bir kişi tarafından yönetilmesi amacına yönelik, değiştirilmesine zor yoluyla kalkışmak;**

Erbakan, tutuksuz yargılanıyor

● **Türkiye ahalisini birbiri aleyhine silahlandırarak toplu kıyıma yönlendirmek, toplu kıyıma neden olmak, bu cürümlere katılmak;**

● TCK'nun 149 ve 146'ncı maddelerinde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet oluşturmak;

● **Amacı cumhuriyetçiliğe ve demokrasi prensiplerine aykırı olarak, Devletin tek bir kişi tarafından idare edilmesini hedef tutan cemiyeti kurmak, faaliyetlerini düzenlemek yönetmek, bu cemiyete girmek;**

● **Birşeyi işlemek veya işlemesine müsaade etmek için bazı örgütlerin oluşturdukları baskı gücünden yararlanarak tehdit etmek;**

→

"YARGISAL KUŞKUYA GEREK YOK"

15 Ekim 1981 günü, iddia makamına hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında tutuklama kararı verilen MHP Davası avukatlarından M.Latif İslam savunmasını yaptıktan sonra mahkeme heyeti duruşmaya ara vermişti.

Yarım saat aradan sonra yeniden başlayan duruşmada, duruşma Hakimi Kıdemli Binbaşı Vural Özenirler *"her türlü yargısal denetime ve yargılamaya açık olarak davadan çekildiğimi arzederim"* diye sona eren açıklamasını yaptı. Duruşma Hakimi Özenirler'i, Hakim üye Hava Hakim Yüzbaşı Ali Fahir Kayacan izledi. Davadan çekilen hakimler salonu terkettiler ve duruşmaya Türkeş, arkadaşları ve avukatlarının sevinç gösterileri arasında ara verildi.

Yargıçların çekilme istemini ve dava ile ilgili belgeleri inceleyen Yargıtay Başsavcılığı, *"Çekilme nedenlerinin yerinde olmadığı"* görüşünü Yargıtay 1. Dairesine bildirdi.

Askeri Yargıtay 1. Dairesi'de dosya ve belgeleri inceledikten sonra *"reddi hakim nedenlerinin"* reddini içeren gerekçeli kararını hazırlamış *"Yargıçların reddi hakim nedeni olarak, kendiliklerinden ileri sürdükleri nedenlerin, objektif davranmada ve tarafsız kalmada kuşku yaratıcı nedenler olmadığı"* görüşünü ileri sürerek yargıçları görevine iade etmiştir.

Askeri Yargıtay'ın *"Yargısal kuşkuya gerek yok"* kararından sonra Hakim Özenirler ve Hakim Kayacan yeniden MHP Davası ve Ülkücü Kuruluşlar Davası'nın mahkeme heyetindeki yerlerini alacaklar.

MGK'nin aldığı çok sanıklı davalarla ilgili karar uyarınca MHP Davasına, 2 Hakim daha atanacak ve dava Subay üye ve dört hakimden oluşan beş kişilik heyetle devam edecektir. ●

● Silah kaçakçılığı yapmak; ruhsatsız silah bulundurmak;
● Silahlı gasp;
● Hırsızlık;
● Cürüm eşyasını saklamak.

Bu suçlarla başlayan iddianamenin sanık sayısı 587 dir. İddianamede yer alan cinayet sayısı ise 694.

Başta Alpaslan Türkeş olmak üzere bu davanın 220 sanığı idam istemiyle yargılanıyor.

Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde devam eden Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) davasının iddianamesindeki suç ise şöyle;

"Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamlardan birini devirmeye matuf cemiyet kurmak, böyle cemiyetin faaliyetlerini sevk ve idare etmek"

İddianamede yer alan sanık sayısı 24. İstenen ceza ise TCK'nın 141/ 1, 173, 31, 33, 36 ve 40'ncı maddeleri gereğince 8 ile 15 yıl arası hapis.

Bugün Ordu Dil ve İstihbarat Okulu'nda tutuklu bulunan siyasi parti yöneticilerinin dökümü şöyledir:

Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) 16, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 14, Milli Selamet Partisi (MSP)

Haklarında dava açılan MSP yöneticilerinden tamamı Temmuz 1981'de serbest bırakıldılar. Daha sonra Necmettin Erbakan bir kez daha tutuklandı ama tekrar serbest bırakıldı.

694 cinayetten sorumlu olarak yargılanan MHP'nin üst düzey yöneticilerinin 17'si Şubat 1981'de bırakılmıştı.

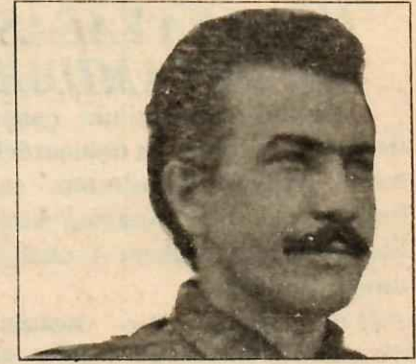
SANIK AVUKATLAR

Hakkında suç duyurusunda bulunan Av. Emin Değer **"Adliye'nin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif"** ile suçlanıyor

2 Kasım 1981 günü yapılan duruşmada Sanık vekili Av. Halit Çelenk'in **"görevsizlik kararı"** istemi, Askeri Savcı tarafından da benimsendi ve dosya **"tetkik"** için ayrıldı.

Aynı gün yargılanmak için sırasını bekleyen bir başka avukat Gülseren Dönmez'di. Avukat Dönmez **"Cezaevi'ndeki direnişte suç teşvikçiliği"** yapmak suçundan yargılanıyor.Ayrıca Avukat Mehdi Bektaş ve Avukat Nihat Toktar'da haklarında açılan davalar nedeniyle yargılanıyorlar. ●

"BİZİ FAALİYETLERİMİZDEN YARGILAYIN"

17 Mart 1981 günü Ankara Esenboğa Havaalanı oldukça hareketliydi. Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın görevlendirdiği ekip, hakkında gıyabi tutuklama kararı olan bir sanığın Türkiye'ye dönüşünü bekliyordu. Bir başka köşede sanığın eşi ve avukatları heyecanlarını bastırmaya çalışıyor ve ikide bir, önce saatlerine, sonra gökyüzüne bakıyorlardı. Gelecek yolcuya ilgi duyan başkalarının da olduğu mahkeme salonunda öğrenildi.

1980 Ağustos'unda yurtdışına giden ve "MGK'nin yurda dön çağrısına uyan tek siyasi parti yöneticisi" olan Mustafa Kemal Çamkıran şöyle diyordu.

Aklanmak için yurda döndüm. Çeşitli kuruluşların yurt dışında himayelerine sığınıp rahat hayat yaşayabilir, siyasi iltica hakkı kazanabilirdim. Türkiye'de sıkıntıların ve belirsizliklerin beni beklediğini biliyordum. Buna rağmen yurda döndüm."

Çamkıran'ın bu açıklamaları yaptığı TİKP Davası mahkeme tutanaklarına ve yazılı belgelere göre tutuklamalarla başladı. 8 Ekim 1980 günü Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nca haklarında takipsizlik kararı verilen TİKP yöneticileri için, 12 Kasım 1980 günü gıyabi tutuklama kararı çıkarıldı ve ilan edildi. Bu arada 13–14 Kasım 1980 günleri Doğu Perinçek'in *"Sofya üzerinden ABD'ye kaçtığı"* manşet haber olarak verildi. 17 Kasım 1980 günü ise başta Doğu Perinçek olmak üzere bazı TİKP Yöneticileri Askeri Savcılığa teslim oldular. Haklarında hazırlanan iddianame 29 Nisan 1981 tarihinde MHP iddianamesi ile birlikte açıklandı. Radyo ve televizyondan duyuruldu.

İlk duruşma ise 15.6.1981 günü Tank Kd. Binbaşı Agah Gürel'in başkanlığında yapıldı. Duruşma Hakimi Yt. Hakim Tuncay Tan, Hakim Üye ise Kıdemli Yüzbaşı S. Arda Ulugürz'dü. İddia makamını Hava Hakim Albay Nurettin Soyer, Sıkıyönetim Yardımcı Savcısı Kemal Kadıoğlu ve Sıkıyönetim Yardımcı Askeri Savcısı Hak. Ön. Yüzbaşı Osman Şimşek'in oluşturduğu Türkiye İşçi Köylü Partisi Davası'nın sanık ve avukatları *"Sorumluluğumuz tüzük ve programdan kaynaklanmaktadır."* diyerek dosyanın Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesini talep ettiler. Ancak mahkeme yargılamaya yetkili olduğuna karar vererek davayı sürdürdü.

"Partinin kuruluş bildirisi, tüzük ve programında yazılı ilkeleri nasıl anladığını tesbit etmek bakımından önem taşıdığı" gerekçesiyle iddianame TİKP'nin faaliyetlerini şu başlıklar altında toplamış bulunuyor.

Eğitim ve Parti okulu çalışmaları
Yayın faaliyetleri
Toplantılar ve konferanslar
Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerle ilişkiler
Yabancı ülkeler komünist partileri ile ilişkiler
Ordu ile ilgili düşünce ve faaliyetler.

İddialar üzerine söz alan Doğu Perinçek *"İddianamede TİKP gerçeği yoktur"* dedi. Ayrıca, iddianame TİKP'nin *"kuruluş bildirisi, tüzük ve programının suç teşkil ettiğinin ilk bakışta anlaşılabilecek kadar açık ve net olduğunu söylemektedir"* diyen Perinçek, tutanaklara göre şunları söyledi.

"Savcılar, Basın Savcıları, Başsavcılık, İçişleri Bakanlığı, Sıkıyönetim Mahkemeleri ve Sıkıyönetim Adli Müşavirliği, Emniyet Genel Müdürlüğü ilk bakışta anlaşılabilecek bir suçu fark edememişler midir?" 12 Eylül sonrası açılan bu dava Perinçek'e göre *"Devlet yanıltılarak açılmıştır"*

"İddianamede 1974 genel affı yok sayılmıştır. Öte yandan daha önemlisi 1975–1977 yıllarında görülen ve benim da sanığı olduğum Aydınlık Davası sonucu verilen "aklama kararı" da yok sayılmıştır." diyen Perinçek'i diğer sanıkların sorguları ve ifadeleri izlemiştir.

15.6.1981 tarihinden beri devam eden TİKP Davası'nın en son duruşması 2 Kasım 1981 günü yapıldı. Yazılı delillerin okunduğu duruşmada sanıkların tahliye talebi reddedildi. ●

SAV "1961 ANAYASASI, 1924 ANAYASASI'NIN BİR DEVAMIDIR"

Danışma Meclisi'nin çalışmaya başlaması ile gündeme gelen ve önümüzdeki günlerde seçilecek 'Anayasa Komisyonu' tarafından taslağı hazırlanacak olan Anayasa konusunda Türkiye Barolar Birliği Başkanı Avukat Atilla Sav sorularımızı yanıtladı.

ARAYIŞ Kurucu Meclisçe yapılacak Anayasa çalışmalarında nasıl bir yöntem uygulanması yerinde olacaktır? 1961 Anayasası bir yana bırakılarak yepyeni bir Anayasa düzenlenmesini mi, yoksa 1961 Anayasası'nın gerekli görülen hükümlerinin değiştirilmesini mi uygun bulursunuz?

SAV— Kurucu Meclis'in çalışmalarına başlaması, demokrasiye gidiş bakımından olumlu sayılacak bir aşama. Meclis'in çalışma yöntemleri henüz belli olmadı. Kişisel görüşüme göre 1961 Anayasası çoğulcu demokrasi için elverişli bir Anayasa dır. Bu Anayasa'nın aksayan hükümleri bulunabilir. Öncelikle bunların belirlenmesi, bunda görüş birliğine ulaşılması yerinde olacaktır. 1961 Anayasası, Atatürk'ün bize bıraktığı 1924 Anayasa'sının bir devamıdır. Ancak aradan geçen süre içinde Anayasa Hukukunda beliren gelişmeleri içermiştir. Yeni Anayasa'nın da aynı süreç doğrultusunda olması beklenmelidir. Günün gelişen ve değişen koşulları içinde daha ileri, daha olgun bir Anayasa. Cumhuriyetimizin kurucusu saydığımız Atatürk'ün ilkelerine bağlılık bunu gerektirir. İlericilik, devrimcilik Atatürk ilkelerinin gereğidir. Çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma ereğinin bir gereğidir bu.

ARAYIŞ—1961 Anayasasının aksayan hükümleri yok mudur demek istiyorsunuz?

SAV— Her yasalaştırma işleminde eksiklikler, aksaklıklar olabilir. Kişisel görüşüme göre 1961 Anayasasında aksayan, bazı kuruluşların kurumlaşma sürecindeki eksikliklerdir. Kişiler, kurumlar arasındaki uyumsuzluklar, bazı kurumların gereği gibi işlememesine yol açmış olabilir. Bunun için kurumları yıkmak, değiştirmek gerekmez. İşleyişteki aksamaları bulup, düzeltmek yeter.

ARAYIŞ—Anayasa Komisyonu, çeşitli kuruluşlardan görüş istemeli mi?

SAV— Anayasa bütün Türk Ulusunun malıdır. Anayasanın sonuç olarak halk oylamasına sunulması bu anlayışın bir gereğidir. Bu nedenle hazırlık aşamasında da, türlü kuruluşların görüşlerini istemek, bu yolda bir "consensus" (uzlaşma) sağlamaya çalışmak olumlu bir tutum olur. Anayasa ne denli geniş bir tabanda oluşursa, halk oylamasında o denli geniş destek bulur. Böyle bir çalışma yöntemi içinde T.B.B. de yayına düşeni yapacaktır. Birliğimizin yargı ile ve yargı kuruluşlarıyla ilgili görüşleri bellidir. Bu görüşler genel kurullarda benimsenmiş ve ilkeleşmiştir. Amacımız çağdaş nitelikli bir Anayasaya erişmektir. Yargı'nın bağımsızlığı, demokrasinin vazgeçilmez ilkelerinden biridir.

Yargıçların özlük haklarının, güvence altında olmaması, yargıya olan güveni yok edebilir.

ARAYIŞ— Savunma hakkı konusundaki hükümler ne olmalıdır

SAV— Savunma hakkı ve hak arama özgürlüğü temel hak ve özgürlüklerdendir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. maddelerinde bu hak geniş biçimde korunmuştur. Avrupa Konseyinin "İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme" sinin 3, 5, 6, 7. maddelerinde de aynı haklar düzenlenmiştir. Anayasamızdaki kurallar da bu hakların bir yansımasıdır. Anayasal temele oturmasıdır.

Dileğimiz yeni Anayasa'da "savunma"nın, yargının bir öğesi olarak "Yargı" bölümünde de yer almasıdır.

ARAYIŞ 1961 Anayasasında yer alan "ekonomik ve sosyal haklar ve ödevler" bölümünü Çağdaş Hukuk anlayışına uygun buluyor musunuz? Bu hakların kısılmasına veya sınırlandırılmasına ilişkin görüşlere katılıyor musunuz?

SAV— 1961 Anayasasında yer alan "ekonomik ve sosyal haklar ve ödevler" Anayasanın 10-62. maddelerini içeren "Temel Haklar ve Ödevler" bölümünün içindedir Bu haklar ve özgürlükler Türkiye'nin yan bulunduğu ve imzaladığı B.M. İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde yer almakta olduğu gibi, üyesi bulunduğumuz Avrupa Konseyince kabul edilmiş ve Türkiye'nin katıldığı "İnsan Hakları ve Ana Hürriyetler Sözleşmesi"nde de yer almıştır. Bizim için bunlar, artık iç hukuk kuralları haline gelmiştir. Anayasa'da yer alması doğaldır, olağandır, zorunludur. Bütün bu haklar ve özgürlükler çağdaş Kamu Hukuku ve Anayasa Hukukunun gereğidir, ürünüdür. Bunlardan vazgeçilemez. Bu nedenle 1961 Anayasası'nın ikinci kısmında yer alan hükümlerin yeni Anayasamızda yer alacağından kuşku duymamak gerekir.

ARAYIŞ—Miras yoluyla edinilen haklar ve genellikle mülkiyet hakkı yasa ile ortadan kaldırılabilir mi? Anayasanın 38. maddesiyle ilgili Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesinde mülkiyet hakkının Cumhuriyetin temel esaslarından bulunduğu belirtilmişti. Ne dersiniz?

SAV— İzin verirseniz önce İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin 17. maddesini anımsayalım: "Herkes tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk edinme hakkına sahiptir.

Hiçkimse keyfi olarak mal ve mülkünden edilemez.

18 Mayıs 1954'te katıldığımız İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Ek Protokolun 1. maddesi de "her hakikı veya hükmı şahıs mallarının masuniyetine riayet edilmesi hakkına maliktir." demektedir.

Gerek mülkiyet, gerekse miras hakları çağdaş hukuk sistemleri içinde yerine oturmuş haklardandır. Türk Özel Hukuk Sistemi, bu konuda çağdaş bir gelişimi belirlemektedir. Ben "Atatürk'ün vasiyeti" başlıklı bir yazımda da bu konudaki görüşümü açıklamıştım. Özetle yinelemekle yetinirim. Kişisel görüşüm odur ki, Atatürk'ün vasiyetini değiştirmek Atatürk'ün son istemlerine aykırı bir davranış olur. ●

OLAYLI GÜNLER

● Komünist Partisi Merkez Komitesi, fazlaca *'yumuşak'* bulduğu Birinci sekreter Kania'yı görevinden uzaklaştırarak, yerine General Jaruzelski'yi getirdi. Böylelikle Jaruzelski şu makamlara sahip oldu: Parti Birinci Sekreteri, Başbakan, Savunma Bakanı, Ordu Komutanı.

● Sovyetler Birliği Başkanı Brejnev, bir telgrafla Jaruzelski'yi kutlayarak, ondan, Partiyi *"karşı—devrim"* e karşı biraraya getirmesini istedi.

● Katoviçe'de, bildiri dağıtan, gazete satan üç Dayanışma üyesini polis tutuklamak istedi. Çevrede biriken halk, polise tramvay yolundan söktükleri taşlarla saldırdı. Çok sayıda polis yaralandı. Daha sonra, tutuklanan bir üyeyi geri almak için, halk karakola saldırdı. Olaylar Dayanışma Sendikası üyelerinin çabalarıyla yatıştı.

İşçiler, siyasal gücü komünistlerin elinden almanın, ya da Varşova Paktından çıkmanın bir Sovyet işgaline yol açacağını bilirler. Bu yüzden, bu ilkeleri çiğnemeğe niyetimiz yok. Ama, Sovyetler Polonya'yı işgal etseler bile, işçileri çalıştıramazlar. Birisi, kafama tabanca dayayarak beni çalışmağa zorlayabilir, ama bir yaparsam dönünce on bozarım." şeklinde konuştu.

Jaruzelski

● Gösteriler ve olaylar yoğunlaşınca, Dayanışma'nın Ulusal Komitesi, olağanüstü toplanarak, 28 Ekim günü bütün ülkede bir saatlik uyarı grevi yapmağa karar verdi. Grevin nedeni, *"her alandaki buhranı protesto"*.

Walesa, toplantıda yaptığı konuşmada, dikkatli davranılmasını istedi. *"Kazanıyoruz, bu yüzden de birileri bizi kavganın içine çekmek istiyor"* diyen Walesa Jaruzelski'yle yapacağı bir konuşma için şunları söyledi: *"Ona ilk sorum, ülkeyi mi kurtaralım, yoksa kendimizi farklı öğretilere sokup hapis mi edelim?' olur. Ona derim ki 'Gel General, öğretiye boşver; şimdi yiyeceğe ihtiyacımız var, öğretiye değil.'"* Dayanışma üyelerine de Walesa şu uyarıda bulundu: *"Makul olalım; anlaşabilmenin sınırlarını geçmeyelim."*

● 28 Ekim'de, yaklaşık dokuzbuçuk milyon işçi, Yönetimin bütün çağrılarına karşın, bir saatlik uyarı grevini yaptı. İşçiler, sağlık hizmetleri, gıda sanayi gibi hayati önemi olan alanlarda, hizmetlerin aksaması için gerekli önlemleri kendi kendilerine aldılar.

● Dayanışma, ülkenin ekonomik sorunlarına çözüm arayacak bir *"Sosyo—ekonomik Kurul"* kurulmasını istedi. Bu, ekonominin yönetiminin Parti'den alınması, demokratik bir kuruma verilmesi anlamına geliyor.

● Zirardov'da, çoğunluğu kadın olan 12 bin tekstil işçisinin fabrika işgali ikinci haftasına girdi. İşçiler yiyecek paylarının arttırılmasını istiyorlar.

● Zielona Gora'da, işten atılan bir Dayanışma üyesi yöneticinin işten atılması üzerine 180 bin tarım işçisi bir saatlik grev yaptı. Yönetici işe geri alındı.

● Hafta sonuna kadar Polonya'nın 20'yi aşkın bölgesinde çeşitli grevler ve olaylar görüldü.

● Hafta başında Fransa'da bulunan Dayanışma önderi Lech Walesa, Jaruzelski'nin atanması üzerine şöyle dedi: *"Jaruzelski'yle iyi anlaşırız. Atanması kaygı konusu değildir. Hem, şimdi yönetim tek bir elde toplandığından, görüşmeler daha kolay olur."*

● Jaruzelski'nin, *"muhalefet güç kazanmak için ülke ekonomisini tahrip ediyor"* demesi üzerine, Walesa Paris'te yaptığı bir konuşmada, *"Halkın istediği bir yönetim biçimi bulunana dek, ülke, halkın onaylayabileceği bir biçimde yönetilmeğe başlanana dek grevlerimiz sürecek. Bunu, siyasal güç elde etmek için yapmıyoruz. Yönetimi devirmek istemiyoruz. Yönetim olamayacağımızı biliyoruz. Tek istediğimiz yönetim ile ilişki kurmak.*

● Grudziadz'da protesto yürüyüşü yapan işçilerin elindeki pankartlardan biri: *'Yiyecek bölüşmek istiyoruz, Polonya'yı değil.'*

● Yönetim, grevleri yasaklayan bir tasarıyı Parlamento'ya sundu.

● Ülkede, asayiş görevlerinde askerler kullanılmağa başladı. Sıkıyönetim ilan edilmesi bekleniyor. ●

STRAJK: GREV

Oruç ARUOBA

DAYANIŞMA Sendikasının geçen hafta Polonya'da düzenlediği, uyarı grevi nereden kaynaklanıyor?

Devlet yönetimine geniş yetkilerle General Jaruzeski'nin getirilmesi, ülkenin içinde bulunduğu karışıklığa devlet mekanizmasının bulunduğu çözümü yansıtıyor: Bunu, ordu birliklerinin polisiye görevlerde kullanılması ve giderek sıkıyönetim izleyeceğe benziyor.

Bu arada istenen önemli birşey, grevlerin yasaklanması.

Dayanışma Sendikasının uyarı grevinin yöneldiği durum da bu.

Ancak, Walesa'nın da belirttiği gibi, asıl istenen, ciddi ekonomik önlemler alabilecek bir yönetimin oluşması. Sendika içinde öteden beri doğrudan iktidara el atılmasını isteyen, ama azınlıkta kalan unsurlara karşı, Dayanışma önderi ve üye çoğunluğu, yönetimi, kendi sınırlarını aşmadan, gerektiğinde zorlamayı, gerektiğinde de ona yardım etmeyi yegliyor.

Grevden sonraki durum ise, bir kitlenme gibi gözüküyor. Yönetimin bütün *'uyarı'* larına karşın, Dayanışma *'uyarı'* sında direndi. Sendikanın kararlılığı, yönetimin gözden kaçırmış olamayacağı kadar açık bir olgu.

Şimdi *'top'* Jaruzelski'de: Dayanışma'nın istediği, ve gerçekten ülkenin içinde bulunduğu durumun da gerektirdiği etkin ekonomik önlemler alınmazsa, karışıklıktan kurtulmak, hele, Dayanışma'yı durdurmak olanaklı gözükmüyor. Sertleşmek, yasaklar koymak, baskıyı arttırmak, hiçbir zaman hiçbir yerde çözüm olmamaktan öte, Polonya'da tutulacak en yanlış yol olsa gerek... ●

MEMURLAR VE EMEKLİLİK HAKLARI

BASINDAN, devlet memurlarının emeklilik haklarıyla ilgili yeni haberler öğrendik. Gazeteler, 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının emekliliği düzenleyen kurallarında yeni bir değişiklik yapılacağını 25 çalışma yılını bitiren devlet memurunun kendi isteğiyle emekliye ayrılabileceğini öngören yasa taslağının Bakanlar Kurulunca hazırlanarak MGK'ne sunulduğunu bildirdiler. Yasanın yayımlanmasından sonra bir ay içinde emekliliğini isteyen memura iki tür ayrıcalık tanınmaktadır. Bunlardan birincisi memurun aylığına % 30 zam yapılacak, ikincisi de memur ikramiyesi 25 yıl değil, bu sayıya beş yıl daha eklenerek 30 yıl üzerinden ödenecektir. Daha açık bir deyimle 25 yıl kamu görevinde çalışan bir memur 25 yılını bitirmiş ve yasanın yürürlüğe girdiği günden başlayarak bir ay içinde emekliliğini istemişse 30 yıl kamu işinde çalışmış bir memur gibi ikramiye alacaktır. Bir ay geçtikten sonra emeklilik isteminde bulunanlar sözkonusu % 30 zamdan yararlanamayacaklardır.

Gazete haberinin bir ilginç yanını da vurgulamakta yarar var. Söz konusu taslak MGK'nce kabul edilerek yasalaşırsa devlet memurlarından 25 yılını bitirmiş olup da emekliliğini istemeyenler, üstlerince emekli edilebileceklerdir. Üstlerince emekli edilenlerin aylıkları % 30 değil %10 zamlı olacaktır.

İşin tüze yönünden araştırılması kimi gerçeklere açıklık getirecektir. Devlet Memurlarına emeklilik haklarının tanınması 23/7/1965 günü yayımlanan 657 Sayılı Devlet Memurları Yasasının 187. maddesi ile olmuştur. Kamu görevlilerinin sosyal haklarını ve kendilerine devletçe yapılacak yardımları belirleyen bu madde emeklilik kurallarının nasıl düzenleneceğini gösterir. Burada temel kural, devlet memurlarının emeklilik malüllük durumlarında kendilerinin ölümünde de dul ve yetimlerinin sahip bulundukları hakların emeklilik yasası ile düzenleneceğidir. Böyle olunca yapılacak yeni değişikliğin 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nda değil emeklilik haklarını ve onların kurallarını gösteren 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı yasasında yapılacağını düşünmek daha yerinde olur.

Demokratik Tüze devleti, haklar ve özgürlükler dokusunun güçlü bir örgüsüdür. Böyle bir devlette yetkiler, yönetsel işlemler, tüze donanımının kendi kendini denetleme, yasa yollarını açık tutma temel ilkeleriyle işlenmiş-örülmüştür. Böyle olunca emeklilik konusunda yürürlüğe konacağı bildirilen yasanın uygulanmasında yetkililerin özellikle yürütme gücünün uyanık davranması zorunludur. Her şeyden önce bu yasa bakanlar, yetkili üstler bakımından istenmeyen memurlar için tuzak kuran, kapı aralığını açan, üstünün hoşuna gitmediği gözlerinin renginin beğenilmediği için öznel (sübjektif) ölçülerle işlem yapıldığı kuşkusunu uyandıran bir uygulamadan uzak tutulmalıdır.

Emekliye çıkarma bıçağının bileneceğini düşündürmek bile kaygı verici, görevlilerde bunalım yaratıcı bir etken olabilir. Çünkü bu tür yönetsel işlemlere karşı hak arama yolları bugün kapalıdır. 27/10/1980 günlü, 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında'ki Yasa'nın 4 ve 5. maddeleri yö-

"MÜŞAVİR OLMAYI BİZ İSTEMEDİK"

"Benim tam 24 yıl 6 ay hizmetim var. Aralıksız çalıştım. Çok önemli görevlere getirildim. Genel Müdür yardımcılığı yaptım. En üst derece ve kademeden maaş, tazminat aldım. Bundan sonra da almaya devam edeceğim. Ama nerede? Bunu kesin bilmiyorum. Hangi kadroda, hangi çalışma şevkiyle onu da bilmiyorum"

TRT müşavirlerinden birinin sözlerini bir başka arkadaşı kesti.

"Altı ay daha dişini sık. Ver dilekçeni ayrıl. Hizmet buraya kadarmış. Ben öyle yaptım."

Bu sözleri söyleyen de arkadaşı gibi müşavirdi. Kendi aralarında "Müşavirlerin taşraya gönderilmesi" yolundaki uygulamayı tartışıyor ve "bu yalnızca bizim sorunumuz değil. Diğer kamu kuruluşlarında ve Bakanlıklar'da da aynı uygulamalar sürüyor." diyorlardı.

ARAYIŞ'ın "MÜŞAVİRLER TAŞRAYA" başlığı ile verdiği haber ve YANKI'nın konuya ilişkin yorumu, endişeleri, yeniden gündemde idi.

Yankı Dergisi 545'nci sayısında şunları yazıyordu:

"Şimdi tüm Bakanlık müşavirleri'nin Anadolu'ya yollanacakları haberi de çok haklı bir gerekçeden kaynaklandığı halde eski dönemlerin üst düzey yetkililerine karşı uygulanan muameledeki eşitsizliği artırabileceği kuşkusunu yaratmaktadır. Bugün 12 Eylül'den önceki dönemin üst düzey bürokratlarının çoğu görevlerini sürdürürken, daha önceki üst düzey bürokratları da genellikle müşavir olarak beklemektedir."

Bekleyen bu müşavirler birer ikişer taşraya gönderilmeye kendilerinin deyimiyle "ayıklanmaya" başladılar. TRT'den çıkan seslere şimdilik Gençlik ve Spor Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü müşavirlerinin sesleri de karıştı. Örneğin, Gençlik ve Spor Bakanlığı eski müsteşarlarından Nuri Kılcı, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı Toprak İskan Genel Müdürlüğü Erzurum Bölge Müdürlüğüne, Zirai Donatım Kurumu eski Genel Müdürü Orhan Minisker Çankırı Valiliği, Tarım ve Orman Bakanlığı eski müsteşar muavini Metin Şahin Kastamonu Valiliği, Yurtdışı tarım müşavirlerinden Kamil Tekin Erzincan Valiliği, Kooperatifler Genel Müdür Yardımcısı Yenal Kuşçuoğlu Van Valiliği, Toprak İskan Genel Müdür Yardımcısı Orhan Bahçelioğlu Diyarbakır, ve Kooperatif-

netsel dava açma, yürütmenin durdurulmasını isteme yollarının kapalı olduğunu belirlemiştir. Oysa, bakanlar da üstler de insandır, yanılgı içinde olabilirler. Devlete bunca yıldır çalışmış bir görevliyi emekli etmede yanılabilirler. Hiç değilse memuru emekliye zorlama kılıcını kuşanmış görünümüne girebilirler. Bu davranışlar, kamu işlerinde olumsuz etken olabilir. Bunun tersini savunmak güçtür.

Demokratik tüze devleti kurulmasına yönelik adımların atılmasına başlanan ülkemizde geçmişten alınan dersler, kötü örnekler göz önüne alınarak beğenmediğimiz, tüze dışı gördüğümüz yersiz uygulamalardan kaçınılmasını anımsatmak hepimiz için bir yurttaşlık borcudur. ●

ler Genel Müdür eski yardımcısı Yalçın Çınar ise Sivas Valiliği emrine atandılar.

Devlete yıllarca hizmet etmiş bu kişilerin bazen eş durumu bile dikkate alınmadan taşraya gönderilmesi, yeni yönetiminin deneyimli kadrolara ve tasarrufa en çok gereksinim duyduğu zamana rastlaması ile daha da anlaşılmaz oluyor.

Başbakan Sayın Bülend Ulusu'nun ARAYIŞ ekibi ile bir süre önce yaptığı söyleşide ısrarla vurguladığı gibi, "herkesi üretken yapmak, boş oturtmamak" gerek. Bu kesin doğru. Ama yine Sayın Ulusu'nun ifade ettiği gibi "devlet daireleri öyle bir hale gelmiş ki boyacı dahi kendi kadrosuyla çalışacağını" söylüyor. Böylesi bir ortamda belirli bir zihniyetin hükümete gelmesi ile yoğunluk kazanan partizanlık sonucu, her iktidar kendi kadrosuyla çalışmaya başladı. Bir önceki yönetici kadrolar ise "müşavir" oldu. 12 Eylül'den önceki iktidarın tutmadığı, müşavir olarak atadığı yöneticiler, bugün verimli olmaları çok zor yerlere atanıyorlar. Hemen hemen hepsinin ortak yargısı şöyle:

"Müşavir olmayı biz istemedik. Müşavirliğe getirildik. Verilen işi yaptık. Ama bize genellikle iş verilmedi. Çalışmama diye hiç birimizin niyeti yok. Olamaz. Ömrümüz çalışmakla, hizmetle geçmiş. O nedenle Başbakan'ın genelgesindeki ruhu iyi anlamak gerekir. Uygulamada da Başbakanlık örneğini almak gerekir. Yani Müşavirler, merkezi kadrolarda değerlendirilir ve üretken hale getirilebilir. Bu yola başvurmadan 'taşraya' demek inandırıcı olmadığı gibi, ülke gerçeklerine de uygun değildir." ●

"ON YILDA BİR İKTİSAT KONGRESİ"

Mehmet ERDÜL

DEVLET Başkanı Sayın Kenan Evren kürsüde konuşuyordu. 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir'de toplanan Birinci İktisat Kongresi'nde Mustafa Kemal Atatürk'ün söylediği sözlerden bir demet sunarak başlamıştı konuşmasına.

Devlet Başkanı Evren'e göre, ekonomik gücün dayanağı olan nüfus ve sosyolojik güç arasında yakın ilişki vardı. Sosyolojik güç kavramı içinde tarımsal kalkınmaya önem vermek gerektiğini, ideolojik kavgaların tarım alanına yansıtılmamaya çalışıldığını söylüyordu Orgeneral Evren.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, konuşmasının bir bölümünde 12 Eylül 1980 öncesine de değinerek, "Anarşik ortam tamamen yok edilmiştir" dedi.

12 Eylül öncesinde ekonominin de çaresiz bir duruma geldiğine değinen Evren, "gayri safi milli hasılada düşüş" kaydedildiğini, "enflasyon oranının" yükseldiğini, "dış ödemeler dengesinin büyük açıklar" verdiğini, de ifade etti.

Devlet Başkanı, yabancı basında çıkan bazı haberleri de özetlerken, özetle şunları söyledi:

"Gazeteler, bu ekonomik bozukluk sürdüğü takdirde, Türkiye toplu olarak çökecek veya içsavaşa gidecek veyahut da daha muhtemel olarak ordu idareye el koyacaktı, yargısına varmışlardı..."

Devlet Başkanı Kenan Evren daha sonra sözlerini şöyle sürdürdü:

"Anarşik ortamın kaldırılması için ekonominin başarılı olması zorunludur. Mevcut sistemin işlemesine imkan veren yurtta sulhun, yani huzur ve sükunun sağlanması gerekir."

"Atatürk'ün Devletçilik anlayışı içerisinde KİT'lerin üzerlerine düşen görevi yapması gerektiğini" de vurgulayan Devlet Başkanı, işçi hakları konusunda da "İktisadi ve sosyal tedbirler alınırken, eşitlik ilkesine uygun toplumlar arasında gruplardan ve mensuplarından zayıf olanları güçlülerle aynı düzeye çıkaracak milli ve demokratik tedbirlerin alınmasının zorunlu" olduğunu söyledi.

İkinci İktisat Kongresi'nde Devlet Başkanı Kenan Evren'in söylediklerinin, bir bölümünü özetlemeye çalıştık.

Kongre evsahibi olarak İzmir Valisi Hüseyin Öğütcen'in kısa bir konuşması ile başladı. Öğütcen, delegelere "hoşgeldiniz" dedikten sonra:

"İktisat Kongresi bundan böyle her 10 yılda bir toplansın. Sizleri 1991'de yapılacak üçüncü İktisat Kongresine davet ediyorum" şeklinde konuştu...

Vali konuşmasını bitirirken İbrahim Denizcier, Osman Özek, Hüsamettin Tiyenşan, Mehmet Yazar ve Osman Şıklar imzasını taşıyan bir önerge geldi. Önergede, Başbakan Bülend Ulusu'nun Kongre Başkanı olması, Başkanlık Divanı'nın da Behçet Uz ve Ömer Celal Sanç'tan oluşması öneriliyordu. Önerge oya sunulmadan kabul edildi ve başkanlık divanı oluştu. Kongre'nin başkanlığının Bülend Ulusu tarafından yapılacağı biliniyordu, bu çok önceleri açıklanmıştı. O nedenle önergede Ulusu'nun önerilmesi konusunu delegelerin pek çoğu anlayamadı...

Bülend Ulusu, "İkinci İktisat Kongresi'nin Devlet Başkanı Sayın Kenan Evren'in direktifleri ile hazırlandığını" belirterek, Devlet Başkanı'nı kürsüye çağırdı..

Devlet Başkanı'nın konuşmasından sonra, söz alan Devlet Bakanı Turgut Özal, 1923–1981 yılları arasındaki ekonomik durumun bir özetini verdi.

Bu arada Kongre Divan Başkanı Başbakan Bülend Ulusu, 17 Şubat 1923 tarihinde yapılan ilk iktisat kongresine katılan Sadi Irmak, Behçet Uz, Şükrü Kunter, Mehmet Bahattin Molkay ve Tahsin Yare'yi diğer üyelere tanıttı...

Daha sonra Danışma Meclisi üyesi Prof. Mustafa Aysan, Türk–İş Genel Başkanı İbrahim Denizcier, Osman Özbek, Hüsamettin Tiyenşan, Mehmet Yazar ve Osman Şıklar sözaldılar.

Kongrenin ilk gününde yedi komisyon kuruldu. "Kalkınma politikası", "Dış ekonomik ilişkiler", "sosyal gelişme ve istihdam" "altyapı–enerji ve ulaştırma", "tarım", "sanayi", "içticaret ve hizmetler" adlarını taşıyan bu komisyonlar cumartesi günü'ne (7 Kasım) kadar, çalışarak, Kongreye raporlarını sunacaklar... ●

DANIŞMA MECLİSİ

ÜYELERDEN biri yerinde duramıyordu... Biraz sinirli, biraz kızgın görünüyordu... Söz sırası kendisine geldiğinde ağır ağır kürsüye çıktı... Tam anlamıyla Üniversite'de ders verir bir eda ile;

"Sayın başkan, sayın üyeler, Başkanlık Divanı'nın dağıttığı liste hukuk kurallarına aykırıdır." dedi ve tane tane sözlerini sürdürdü:

"Hukuk kurallarının ihlal edilmesi gibi bir kuralla karşı karşıyayız."

Bu sözlerin sahibi, Danışma Meclisi üyesi Prof.Dr. Orhan Aldıkaçtı'ydı. Orhan Aldıkaçtı'yı sinirlendiren olay da şöyle gelişmişti.

28 Ekim günü Danışma Meclisi saat 10.00'da eski Cumhuriyet Senatosu'nun salonunda toplanmıştı. Başkan Sadi Irmak iç tüzük komisyonu adaylarının Başkanlık Divanı'nca belirlendiğini, açıklayarak listesi üyelerin bilgisine sunmuştu. Başkanlık Divanı'nın komisyon için önerdiği kişiler de şunlardı:

Süleyman Sırrı Kırcalı, Abbas Gökçe, Kazım Öztürk, İsmail Arar, Mehmet Hazar, İsmail Şengün, Necih Bilge, Halil Gelendost, Yıldırım Avcı, Kamer Genç ve Muammer Yazar.

Listenin açıklanmasından hemen sonra ilk sözü Ankara Üyesi Prof.Dr. Doğan Karan aldı. Karan, on bir kişilik bu listeyi uygun bulduğunu söyledi ve:

"Ancak, komisyonun hazırladığı içtüzük taslağının beş gün önce üyelere dağıtılması yararlı olacaktır" şeklinde konuştu.

Bu arada başkanlık divanına bir önerge verildi. Önergede, üyelerin büyük bir bölümünün yerinden konuştuğu belirtilerek, üyelerin kürsüden konuşulması isteniyordu. Başkan Sadi Irmak önergeyi oyladı ve üyelerin kürsüden konuşmaları böylece kabul edilmiş oldu. Bu karar gereğince üyeler bundan böyle yerlerinden konuşamayacaklar...

İşte Orhan Aldıkaçtı Başkanlık Divanı tarafından hazırlanan listenin demokratik olmadığını belirtiyor ve sözlerini özetle şöyle sürdürüyordu:

"Başkanlık bu listeyi ya geri almalıdır, ya da diğer adayları da saptayıp, bildirmelidir. Tüm adaylar liste halinde bastırılarak dağıtılmalıdır. Böylelikle Yüce Meclisin iradesi etki altında kalmamış olacaktır."

Aldıkaçtı kürsüde konuşurken, Başkan Sadi Irmak yanında oturan arkadaşları ile fısıldaştıktan sonra, biraz rahatlamıştı. Aldıkaçtı'dan sonra Irmak şunları söylüyordu:

"Bu liste bir oy pusulası niteliğinde değildir. Bu liste geçici iç tüzük uyarınca hazırlanmıştır. Yüce Meclisin iradesini etkilemek kesinlikle söz konusu değildir. Meclisin çalışabilmesi iç tüzüğün biran önce yürürlüğe girmesine bağlıdır. Biz burada geçici içtüzüğe göre adayları tesbit ettik. Keşke bu madde içtüzüğe hiç konmamış olsaydı. Ben bu maddeyi gereksiz görüyorum."

Bu sözler Meclis'te bir an için olsa bile gerginleşen havayı yumuşatmıştı. Irmak daha sonra:

"Bugünkü Meclis, eski Meclis'in bir devamı niteliğinde olmadığı için, yapısına uygun bir içtüzüğe ihtiyaç vardır. İçtüzük ne kadar erken çıkarsa, Meclis de çalışmaya o kadar erken başlar" şeklinde konuştu.

Usul tartışması, Mustafa Alpdündar'ın "komisyon üyelerinin Ankara'da oturanlardan seçilmesi", Turgut Yeğenağa'nın da "içtüzük komisyonu için aday gösterilenlerin tek listede gösterilmesi" önerileri ile sürdü.

Bu arada, Başkan Sadi Irmak, komisyona girmek isteyen adayları isimlerini saptayarak, oturuma yarım saat ara veriyordu. Bu süre içinde, adayların listesi basılacaktı...

Yarım saatlik aradan sonra, ikinci bir liste çıkmıştı ortaya. Bunlardan biri Başkanlık Divanının listesiydi, öteki ise Danışma Meclisi üyelerince önerilen bir listeydi. Ne var ki bu arada Esat Yıldırım Avcı ile Abdullah Pulat Gözübüyük adaylıktan çekildiklerini Başkanlık Divanına bildirdiler.

Oylamaya geçilmeden önce Başkan Sadi Irmak, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın biraz sonra başlayacağını hatırlatarak, şunları söylüyordu:

"Ne yüce tesadüftür ki, Meclisimiz, Cumhuriyet Bayramı'mızdan önce seçilmiş, Başkanlık Divanı oluşturulmuştur. Aziz Atatürk'ün anısına sizleri saygı duruşuna davet ediyorum."

Tüm üyeler ve basın mensupları saygı duruşuna geçtiler. Saygı duruşundan sonra, seçimlere geçildi. Seçimler gizli oyla yapıldı ve yaklaşık bir saat sürdü...

Yapılan oy ayrımı sonunda,

Kazım Öztürk 129, İsmail Arar 125, Necip Bilge 121, Feyyaz Gölcüklü 109, Orhan Aldıkaçtı 103, Abbas Gökçe 92, Mehmet Hazer 91, Muammer Yazar 91, Süleyman Sırrı Kırcalı 88, Halil Gelendost 79, Fahri Azgür 74 oy alarak İçtüzük Komisyonu'na seçildiler.

DANIŞMA MECLİSİ İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA NECİP BİLGE SEÇİLDİ

DANIŞMA Meclisi İçtüzük Komisyonu 29 Ekim günü saat 11.00'de toplandı. Komisyon Başkanlığına Necip Bilge, sözcülüğüne İsmail Arar, katip üyeliğine de Kazım Öztürk açık oylama sonucu seçildiler.

Komisyon, daha sonra bir rapor hazırlanması için alt komisyon seçilmesine karar verdi.

Alt komisyon kısa sürede oluşturuldu. Alt komisyon İçtüzük'le ilgili bir ön çalışma yaparak bir taslak hazırlayacak ve bunu Komisyon Başkanlığına sunacak. Komisyon da çalışmalarını 9 Kasım'a kadar bitirip, aynı gün hazırlayacağı rapor Danışma Meclisi'nde ele alınacak. •

KİRALIK KONUT SORUNU

Zayıf, orta boylu, ince yapılı, kır saçlı kişi:

"En büyük problem ev meselesi, ne yapıyorsunuz? Özellikle Ankara dışından gelenler ne yapıyor?" dedi...

Bu sözlerin sahibi Başbakan Bülend Ulusu'ydu. Danışma Meclisi Başkanlık Divanı başlamadan önce, Başkanlık Divanı üyeleri ile sohbet ederken Başbakan Ulusu bu soruyu ortaya atmıştı Bir üye şu yanıtı verdi Ulusu'ya:

"Ankara'da ev bulmak oldukça güç. Bulduklarımız da çok pahalı. Bekar olanlar Bakanlıkların misafirhanelerinde kalıyorlar, ancak, evli olanlar bu sorunu aşamadılar henüz."

Başbakan Bülend Ulusu, 30 Ekim günü Danışma Meclisi Başkanı Sadi Ir-

Seçim sonuçları açıklandıktan sonra, Başkan Sadi Irmak yine konuştu ve Komisyon Üyelerinin 29 Ekim günü toplanarak başkan, sözcü ve katip üyeyi seçeceklerini bildirirken, "**Kendileri 280 numaralı odada çalışacaklardır. Saat 11'de ilk toplantılarını yapmalarını rica ediyorum**" diyordu..

Irmak, daha sonra önergeleri okutmaya geçti.

Önergelerden ilki ilginçti. Altında Hamza Eroğlu, Fenni İslimyeli ve Utkan Koçtürk'ün imzaları vardı. Önergede özetle 10 Kasım günü Danışma Meclisinin toplanması ve gündeminin de "**Atatürk gündemi**"nden oluşması isteniyordu.

Başkan, konunun ATATÜRK olması nedeniyle önerge konusunda görüşme açmayacağını bildirerek oylamaya geçileceğini bildirdi.

"**Kabul edenler... oybirliği ile kabul edilmiştir. Teşekkür ederim**" diye sözlerini bitirdi...

Ertuğrul Alatlı, üyelerin birbirlerini tanımaları için isim yazılı plaket taşımasını önerdiyse de Başkan, önergeyi işleme koymayacağını bildiriverdi. Alatlı da direnmedi önergesinde...

Önergeler birbiri ardına verilirken Turgut Kunter, biyografilerden yanlışlıkla yapıldığını, bu yanlışlıkların düzeltilmesi gerektiğini içerin bir önerge verdi Başkanlık Divanına. Başkan bu önergeyi de oylatmadı, ama, önerge sahibinin "haklı" olduğunu vurgulayarak istemin yerine getirileceğini bildirdi...

Son önerge Mustafa Aysan'dan geldi. Aysan önergesinde İzmir'de yapılacak İktisat Kongresine Danışma Meclisi'nden bir heyetin katılmasını istiyordu. Başkan bu önergeyi hemen oylattı ve oybirliği ile kabul edildi önerge...

Ve Danışma Meclisi 9 Kasım günü saat 14.00'te toplanmak üzere tatile girdi...

Danışma Meclisi'nin ikinci toplantısında usul hakkında bile olsa tartışma çıkması hemen tüm basın mensuplarınca "**olumlu bir adım, olumlu bir gelişme**" olarak niteleniyordu...

mak'ı makamında ziyaret ederek kutlamış ve bir süre görüşmüştü. Görüşmeden sonra, Danışma Meclisi Başkanlık Divanı toplantısı vardı. Ulusu bu toplantıyı da bir süre izlemek istiyordu. Bu konuda Irmak'la görüştü ve toplantıya katıldı.

Toplantı başlamadan önce de basın mensuplarının da yanında kiralık konut sorununu ortaya attı Başbakan...

"**Ancak, Başbakan Ulusu, konut sorununun yalnızca Danışma Meclisi üyeleri için sorun olduğunu söylerken biraz haksızlık etmiyor muydu? Bu sorun tüm büyük kentlerde yaşayan yurttaşların sorunu değil miydi? Ve Konut Yasası çıktığı halde, yönetmeliği bir türlü çıkmamıştı. Bu hükümetin bir sorunu değil miydi?**"

İşte bu sözler gazetecilerin kendi aralarında konuştuklarının bir özetiydi..

Sadi Irmak, Danışma Meclisi Başkanı

UMUT VEREN BİR SÖYLEŞİ

TELEVİZYON'da 29 Ekim gecesi Altan Aşar ile Ali Kırca'nın hazırladıkları *"Yurttan Dünya'dan"* adlı program ilgi ile izleniyordu.

Olayların akışı içinde, Ali Kırca, Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak ile söyleşti. Bu söyleşi sırasında, Irmak, *"Danışma Meclisi'nde Anayasa çalışmaları yapılırken, bazı otoriteleri komusyona çağırarak bilgi alacaklarını, basının bir rehber"* olduğunu vurguluyor ve Ali Kırca'nın:

"Anayasa açık tartışmalarla oluşabilecek..." diye başladığı tümcesini tamamlatmadan şunları söylüyordu:

"Kurucu Meclis'i temsil eden iki kanat arasında büyük bir dünya görüşü farkı mevcut değil... Yani Türkiye'yi sevenler ve sevmeyenler, ümit bağlamasınlar ki, bu iki kanat arasında bir uyuşmazlık çıkacaktır, çıkmayacaktır. Bu şimdiden görünüyor..."

Anayasa'nın tamamlanması konusunda sürenin ne olabileceği yolundaki bir soruya da Irmak şu karşılığı veriyordu:

"Kesin bir süre bulmak mümkün değil... FAkat geç kalmaması lazım. İyi olması birinci derecede, ikinci derecede de çok geç kalmaması lazım gelir. Ve bu şuur mevcut arkadaşlarımızda, bu inanç var."

Söyleşi, Irmak'ın:

"Bu TRT ile olan ilk temasımızın, inşallah faydalı bir şekilde devam etmesini temenni ederim." tümcesi ile noktalanırken; çok kişi Anayasa'nın geç kalmaması gerektiği görüşünü umut verici bir gelişme olarak niteliyordu... •

GÜNÜMÜZÜN GÜÇLÜ DEVLET KAVRAMI

Ahmet ERDOĞDU

- **Fransız kralı Louis XIV: (Devlet benim) diyordu. Devlet gücünün ve hele başındaki kişinin çok çarpıcı yetkilerle donatılmasının tarihsel görünümü işte budur.**

- **Çağımızda devlet demokratik tüze devletidir. Bu düzende tüm yönetsel işlemler yargısal denetimden geçer. Devlet gücünü yalnız halktan alır.**

- **Devleti güçlendirmek istemi, tüm hak ve özgürlüklerin kaynağı olan ulustan ulusun bireylerinden hak ve özgürlükleri daraltarak, kısarak güvenilir bir sonuç elde edemez.**

- **Devlet halk için vardır, ulus için kurulmuştur.**

1961 Anayasasının yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra kimi güdümlü politik görüşe saplananlar kamuoyunda bu Anayasanın yetersizliği düşüncesini oluşturmaya ve yaymaya başlamışlardı. Bunlar kamuoyu önünde Anayasadan davacı olmuşlardı. Etkinliğini yoğunlaştırma çabasına hız veren bu olgu, sonunda yayımından tam sekiz yıl sonra 6/11/1969 günü 1188 sayılı yasa ile Anayasanın ilk değişmesini sağladı. Bundan sonra özdeş görüşten kaynaklanan öteki girişimlerde ürünlerini vermiş ve Anayasa yedi kez değişikliğe uğramıştır.

Değişiklik gerekçelerinde özet olarak 1961 Anayasasının hak ve özgürlükleri geniş ve daha aşırı tuttuğu, yürütme erkinin sorumluluklarına uyar biçimde çalışmasını sağlayıcı yetkilerin daraltıldığı ve bu nedenle yeterince çalışma olanağı verilmediği yargı erkinin de yürütmeyi köstekleyici bir yöntemde görev yaptığı ve giderek yönetsel yargı yeri olan Danıştayın, bakanların ve Bakanlar Kurulu kararlarının, özetle yönetimin, yerine geçer nitelikte yürütme gücüne çelme taktığı savları yer aldı. Her Anayasa değişikliğinde sürtünen bu gerekçelerle ve çeşitli yönleriyle suçlu gösterilen Anayasanın her değişikliği sonu düzeleceği ve yürütme ve yargı güçleri demokratik tüze devleti düzeninde işleyeceği savunuldu. Ne var ki her yeni değişiklik temelde Anayasa suçsuzluğunu simgeleyen bir gerçek idi.

YENİ YORUMLAR

Danışma Meclisi görevine başlamadan önce son zamanlarda yasamaya ışık tutacağı görüşüyle 1961 Anayasasını suçlayan yorumlar kamuoyuna yeniden serpilmeye, belli düşün akımlarını oluşturmaya ötedenberi çaba gösterenlerin doğrultusunda yoğunlaştırılmaya başlandı. Düşüncelerde işlenmeğe çalışılan yeni görüşleri kalın çizgileriyle şöyle özetleyebiliriz: (**Anayasada hak ve özgürlüklere aşırı biçimde ve geniş tutularak yer verilmiştir. Böylesine geniş hak ve özgürlükler bir yandan birbirini arka arkaya tepelemiş öte yandan da devleti güçsüzlük çukuruna itmiştir. Dernekler, çeşitli kurumlar bu yüzden bir başı bozukluk ortamı yaratmışlar içlerine yerleşen politikacılarla buraları ülkede düzensizlik yaratan ulusun gönencini bozan kargaşa yuvaları durumuna gelmişler ve devletin karşısına dikilmişlerdir. Özerk kuruluşlar, ve** arkasından okullar birer anarşi ve terör kaynağı olmuşlardır. Onlar bu kargaşayı devletin çeşitli örgütlerine yerleştirme çabasına girişmişler bunda da yeterince başarı göstererek devleti yıkmaya kalkışmışlardır. Yürütme erki yeterince güçlendirilmemiş ona verilmesi zorunlu olan geniş çaptaki yetkiler kurumlara dağıtılarak devleti yıkmaya çalışanlara engel olamayacak güçsüz ve çelimsiz duruma sokulmuştur. Ayrıca demokrasi düzenindeki güçler ayrımında üç güçden biri olan yargı, yürütmeye ve dahası yasama gücüne çengel takma eğilimi göstermiş, Anayasa Mahkemesinin yasama organı üstünde yer aldığı Danıştayın yönetimi, yürütmeyi çalışmalarında aksattığı) kıyasıya işlenmiştir. Bütün bu görüşlerin ve yorumların güttüğü amaç, devletin ve yürütme erkinin güçlendirilmesi, hak ve özgürlüklerin kısılmasıdır.

DEVLET GÜCÜNÜ NEREDEN ALIR ?

Devlet, çağdaş demokrasi düzeninde gücünü ulustan alır. Ulus, halk tüm hak ve özgürlüklerin ve bunlarla birlikte devlet, yürütme, yasama ve yargı güçlerinin kaynağıdır. Bu nedenle güçlü devlet kuramı, hak ve özgürlüklerin gerçek ve tek sahibi olan ulusun dışında düşünülemez ve hele ona karşı olamaz. Güçlü devlet kuramının özü, özgürlükçü demokrasinin kurduğu tüze devleti biçimidir. Hak ve özgürlüklerin Anayasada geniş anlamda yer alması ulus bireylerinin kendi aralarında var olan bu donanımın Anayasaya yansımasından başka bir nesne değildir.

GELDİĞİMİZ YERDEN GERİYE BİR BAKIŞ

Orta çağın devlet anlayışı, devlet gücünün başındakı güçlü kişide prenste kıralda toplanması biçiminde oluştu. Başlangıçta kıraldaki, prensteki bu yetki onun tüm toprağa sahip olması görüşünden doğmuştu. Derebeylerin elde ettikleri yönetim yetkileri bu nedenle kişiliklerine bağlı idi. En büyük bir derebeyi olan kıralın yetkileri de bu temel ilkeden kaynaklanıyordu. Bu devletin adı Mülk Devlet idi. Burada halkın hak ve özgürlükleri sözkonusu değildi. Ulus, halk kıralın uyruğu (tebaa) idi. Bundan sonra insan tarihi yeni bir aşamaya ulaşarak Polis Devleti kuramını buldu. Polis devleti Mülk Devletin ter- →

sine olarak devlet başkanının tüm yetkilerini toprağa sahip olmasından değil devletin başı olması ilkesinden tanır. Bu yönetimde de devlet başkanı yetkilerini kullanırken hiç bir kurala, tüzeye ve sorumluluğa bağlı değildi. Fransız kralı Louis XIV. (devlet benim) diyordu. Devlet gücünün hele başındaki kişinin çok çarpıcı yetkilerle donatılmasının tarihsel görünümü işte budur.

ÇAĞDAŞ VE UYGAR DEVLET ÖRNEĞİ

Çağımızda devlet, demokratik tüze devletidir. Tüze devletinde tüm yönetsel işlemler yargısal denetimden geçer. Devlet gücünü halktan alır. Bu görüş açısından bakılınca devletin, devlet başkanının yasama ve yürütme ve yargı güçlerinin yetkileri sınırlıdır. Sınırsız yetki ancak ulustadır. Devleti güçlendirmek istemi, tüm hak ve özgürlüklerin kaynağı olan ulustan, ulusun bireylerinden hak ve özgürlükleri daraltarak, kısarak, kısıtlayarak güvenilir bir sonuç elde edemez. Kısa geçmişte hak ve özgürlüklerin kötüye kullanıldığı yolundaki savlar, kötüye kullanma nedenlerini yok edecek yasal önlemlerle sağlanır. Kötüye kullananlar cezalarını bulur. Bir kesim insanların tüzelkişilerin hak ve özgürlüklerini kötüye kullanmış olmaları onların kısılması için neden olamaz. Devlet, demokratik tüze devletinde haklar ve sorumlulukları, devlet örgütlerine ve ulusa karşı dengeli biçimde uygulamak zorundadır. Çünki devlet halk için vardır, ulus için kurulmuştur. Yürütmenin yetkilerinin, tüm yönetsel işlemlerin yargısal denetim dışında bırakılması eğilimi de, yürütmeyi diktatoryaya götürür. Böylesine bir tutum ülkeyi kısa sürede büyük çıkmazlara ve bunalımlara sürükler. Ayrıca özgürlükçü demokrasiyi kurma girişimi ile de bu davranış ters düşer. Çünkü yargısal denetimsiz demokratik tüze devleti düşünülemez. İyi ve bilinçli uygulayıcılar elinde olmayan yasalar nedenli iyi kuralları içerirse içersin işlemezler. Becerisiz ve başarısız yöneticiler sürekli olarak yasaların yetersizliğini ileri sürmüşler ve kendileri de bu perdenin arkasına başarısızlıklarını gömmüşlerdir. Bu nedenledir ki, yıllardır yönetimi elinde tutanların başarısızlığının acı kıyımını halk çekmiştir ve çekmektedir. •

PETROL FİYATLARINDA İSTİKRARA BİR ADIM MI?

PETROL Dışsatımcısı Ülkeler Örgütü (OPEC) geçtiğimiz 29 Ekim günü, İtalya'nın Cenova kentinde yaptığı olağanüstü toplantıda aldığı kararla, bir yandan petrol fiyatları konusunda yeniden tek fiyat sistemine dönerken, bir yandan da 1980 Kasım ayında Bali'de yapılan toplantıda varili 36 dolar olarak saptanmış olan petrol fiyatını 34 dolara düşürdü. Yüksek nitelikli petrolün fiyatı için de varili 38 dolar olmak üzere bir tavan fiyat saptadı.

Böylece Örgüte üye 13 ülkeden 12'si petrol fiyatlarını indirmeyi kabul ederken, Bali'de saptanan resmi fiyatın altında bir fiyat uygulayan Suudi Arabistan da ürettiği petrolün fiyatını varil başına 32 dolardan 34 dolara yükseltti ve üretimini günde 10,3 milyon varilden 8,5 milyon varile indireceğini açıkladı.

KARŞIT TEZLER

OPEC'in uzun yıllar uyguladığı tek fiyat sistemi, 1979 yılı başlarında bozuldu. Örgüte üye ülkelerin bir bölümü yüksek bir fiyat stratejisi benimsenmesini istiyorlardı. Bunların temel amaçları, petrol kaynaklarını, uzun dönemli kalkınmalarını gerçekleştirecek biçimde kullanmaktı. Bu anlayış içinde özellikle, dünya mali piyasaları ile ve petrolün gerçek fiyatıyla ilgileniyorlardı. Buna göre, dünya mali piyasaları, söz konusu ülkelerin petrolden elde ederek bu piyasalara yatırdıkları paralara yüksek getiri sağlamalı ve bu yoldan, kalkınmalarına olanak vermeliydi. Petrol fiyatları ise, tükenen ve yenilenemeyen bir kaynak olan petrolün kıtlığını yansıtan bir fiyat olmalıydı. Yani petrol fiyatları, yalnız üretim maliyetlerine göre değil, petrolün tükenen ve kıt bir kaynak olduğu gerçeği dikkate alınarak ve alternatif enerji kaynaklarının fiyatları göz önünde bulundurularak saptanmalıydı. Petrol üreten ülkeler, petrolden elde ettikleri ve hemen bugün kendi ülkelerinde yatırıma dönüştüremedikleri gelirleri, uluslararası para ve mali piyasalarına yatırarak sağlayacakları gelirlerle, uzun dönemde, petrol kaynakları tükendikten sonra da kalkınmalarını sürdürebilmek İstiyorlardı. Bu ülkeler, biz zam yapıyoruz ama, sınaileşmiş ülkeler bize sattıkları mallara daha çok zam yaparak, bu zamları bizden geri alıyor, diyorlardı.

Yamani

TEK FİYAT VE UZUN DÖNEMLİ FİYAT STRATEJİSİ

Bu ekonomik nedenlerin yanında, İran devrimi İran-Irak savaşı, özellikle Suudi Arabistan Libya gibi politik nedenlerle üye ülkelerin iç politikaya ilişkin kaygıları da tek fiyat sisteminin bozulmasına belli ölçüde katkıda bulundu.

Buna karşılık, özellikle Suudi Arabistan, tek fiyat sistemi ve uzun dönemli bir fiyat stratejisi üzerinde duruyordu. Çünkü Suudi Arabistan, Orta Doğu'da arttığını düşündüğü Sovyet tehdidi karşısında, gelişen sol akımlar karşısında Batıya güveniyor ve özellikle ABD ile ipleri koparmak istemiyordu. Ayrıca OPEC'i tam anlamıyla bir kartel haline getirip denetimini ele almayı amaçlıyordu.

Öte yandan Suudi Arabistan'ın yüksek fiyat politikasının Batı ekonomileri üzerindeki etkileri konusunda bazı kaygıları vardı. Eldeki verilere göre, Suudi Arabistan'ın birikmiş döviz varlıkları 175 milyar dolar kadardı ve bunların büyük bölümünü Batı ekonomilerde yatırımlara dönüştürmüştü. Batı ekonomilerinin petrol fiyatlarındaki artış yüzünden bir daralmaya duralamaya girmesi Suudi Arabistan'ın da çıkarlarını olumsuz etkiliyordu. O bakımdan dünya ekonomisini büyük bunalımlara sürükleyecek petrol fiyatı artışlarından kaygı duyuyordu. Suudi Arabistan, ayrıca, petrol →

fiyatlarının çok hızlı yükselmesi durumunda, alternatif enerji kaynaklarına dönüşün hızlanacağını ve petrol istemi- nin bu nedenle zaman içinde azalarak petrolün bugünkü değerini yitireceğini düşünüyordu.

ENFLASYON VE GERÇEK BÜYÜME ORANINA BAĞLI PETROL FİYATI

Bu anlayış içinde Suudi Arabistan ve özellikle petrol bakanı ünlü Şeyh Yamanı, uzun süredir üç ayaklı bir petrol fiyatı stratejisi üzerinde ve tek fiyat sistemi konusunda ısrar ediyordu.

Yamani, sınaileşmiş ülkelerle olan ilişkilerle, gelişme sürecindeki ülkelerin durumunu dikkate alan ve dünyadaki enflasyon oranı ile yabancı paraların değerlerindeki dalgalanmalara ve OECD ülkelerindeki gerçek ekonomik büyüme hızına bağlı, böylece petrol fiyatlarında düzenli ve tedrici bir artış sağlayacak uzun dönemli bir fiyat stratejisini, hemen hemen her OPEC toplantısına getiriyordu.

Ne var ki, Suudi Arabistan, ne stratejisini ne de tek fiyat sistemini kabul ettirebiliyordu. 1980 Kasımında Bali'de yapılan toplantıda resmi başvuru fiyatı varil başına 36 dolar olarak saptanmış olmasına karşın, birçok ülke, özellikle Libya, Nijerya, Cezair gibi Kuzey Afrika ülkeleri bu fiyatın üzerine dört-beş dolar prim ekleyerek varil başına 40-41 dolarlık bir fiyat uyguluyorlardı.

PETROL TÜKETİMİ GERİLEDİ, PETROL BOLLUĞU OLDU

Önerilerini kabul ettiremeyen Suudi Arabistan, o arada petrol üretimini günlük 8,5 — 9,0 milyon varilden, 10,3 milyon varile çıkararak ve varil başına 32 dolarlık bir fiyat uygulayarak, OPEC'in üretimi kısmak ve petrol darlığı yaratmak suretiyle fiyat yükseltmesini önleme yoluna gitti.

Bunun yanında dünya petrol tüketimi de gerilemeye başladı. Nitekim 1979 yılında batı dünyası için günlük 52 milyon varil olan petrol tüketimi 1980 yılında 49,5 milyon varile düşerek yüzde 5 dolayında geriledi. 1981 yılında da Batı Dünyası petrol tüketiminin günlük 46-47 milyon varile düşüğü tahmin ediliyor.

Bunda dünyadaki ekonomik durgunluk yanında, petrol tüketicisi sınaileşmiş ülkelerin enerji tüketimlerindeki değişimlerin de payı oldu. ABD, Kanada, Batı Avrupa ve Japonya toplam olarak Batı Dünyasındaki petrol sunumunun yüzde 75'ini tüketiyorlar. Bu ülkelerde, petrolün genel enerji tüketimi içindeki payı, ABD'de yüzde 45'den yüzde 42'ye, Batı Avrupa'da yüzde 55'den yüzde 53'e, Japonya'da yüzde 71'den yüzde 66'ya düştü.

O arada Meksika, Kamerun, Mısır, Malezya gibi OPEC dışı ülkelerin petrol üretimi arttı.

Öylelikle son zamanlarda "petrol bolluğu" denilen olaya tanık olundu. Gerçekte, özellikle Suudi Arabistan'ın üretimi kısması için yapılan baskılara karşın, üretimi arttırmasının da etkisiyle günde 2,8 — 3,0 milyon varillik, yılda 140 milyon tonluk üretim fazlası doğdu.

1981 yılının başından bu yana birçok OPEC üyesi, satış güçlükleri karşısında üretimini kısmak ve petrol satışlarında OPEC fiyatı üzerine prim koyan ülkeler bu primlerden vazgeçmek zorunda kaldılar. Kimileri de fiyatları düşürdü.

OPEC'in günlük 24-25 milyon varillik üretiminin günde 10,3 milyon varillik üretimiyle yüzde 43-44'ünü gerçekleştiren Suudi Arabistan'ın, petrol üretimini daha da arttırma niyetlerini açığa vurduğu bir sırada, OPEC, hem petrol fiyatını 36 dolardan 34 dolara indirmek, hem de tek fiyat sistemi uygulamak konusunda anlaştı.

Bu, petrol fiyatlarındaki artışı belli bir düzene bağlıyacak olan uzun dönemli fiyat stratejisi yolunda, petrol fiyatlarının istikrar kazanması yolunda bir adım mı, bunu zaman gösterecek.

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenlerinden sonra yağmur altında temel atılacak alana doğru yürüyen Basın mensupları kendi aralarında o gün meydana gelen aksaklıkları konuşuyor ve toplum polislerinin törenlerden sonra dağılan halkı "hizaya sokma" çabasını izliyorlardı.

O gün törenlere ilişkin en büyük teknik aksama şehir cereyanının kesilmesiydi. Hemen jeneratör çalıştırıldı ama aynı zamanda ortalığı duman sarmaya başladı. Yetkili ve uzman kişilerin anında müdahalesi ile arıza giderildi ve jeneratör çalıştı. Fakat olan olmuştu. TV'den naklen yayınlanan tören ve Devlet Başkanı Sayın Evren'in konuşması kesintiye uğradı. Bunun sonucu olarak da akşam televizyondan yayınlanan mesajı Devlet Başkanı'nın kendi sesinden verildi ama görüntüsüyle eşlenemediğinden olacak Sn. Evren'in sesine kendi görüntüleri değil, tören görüntüleri eşlik etti.

Jetlerin geçişi sırasında ise ani patlayan fırtına programı çok az da olsa aksattı. Alçaktan uçan jetler fırtına çıktıktan sonra zorunlu olarak yükseldiler ve bir hayli üstümüzden geçtiler.

58'nci yılını kutladığımız Cumhuriyet Bayramı törenlerini "Atatürk Kültür Merkezi'nin temel atma töreni" izledi.

Yağmurdan kaçarak çadırlara sığınan görevliler, yöneticiler geldikçe birer ikişer yerlerinden çıkmaya başladılar. Hele Sayın Devlet Başkanı'nın gelmesi yaklaştıkça alandaki heyecan ve gidip gelmeler de çoğaldı. Çadırlar iyice boşaldı. Önce Danışma Meclisi üyeleri ve Bakanlar geldiler. Kendilerine ayrılan yerlere oturdular.

Yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı alana Devlet Başkanı beklenen yoldan değil de, Devlet Başkanlığı çadırı ile Danışma Meclisi üyelerine ayrılan çadırlar arasından girdi.

Danışma Meclisi Başkanlığına seçilen Sayın Sadi Irmak'da MGK üyeleri'nin hemen arkasındaki yerini almış, onu da Başbakan Sayın Ulusu izlemişti. Temel atmada da bu sıraya uyuldu. İlk harcı temele atan ve kesilen kurbanın kanı üzerine kum taneciklerini döken Devlet Başkanı, küreği Orgeneral Sayın Ersin'e verdiğinde "hayırlı, uğurlu olsun" temennisinde bulundu.

Temel atma töreninde konuşan Sayın Evren, Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" sözünü hatırlatarak bu tesise çok önem verdiğini ve "tesisin mutlaka zamanında bitirilmesi" gerektiğini vurguladı. Sayın Evren, bu nedenle vatandaşların ve kuruluşların katkıda bulunmasını, bunun "tesisin milletçe benimsendiği" anlamına geleceğini söyledi.

1 milyon 500 bin metre kare alanda Emek İnşaat tarafından yapılacak olan Atatürk Kültür Merkezi 1 milyar 898 milyon 800 bin liraya ihale edilmiş.●

AST: Sihirli giysi

ÇOCUKLAR SİZİN İÇİN

Özcan YURDALAN

GENCECİK insanlar tiyatro kapısından içeri giriyorlar. Henüz keşfedilmiş bir dünyanın merakıyla irileşmiş gözleri, çevreyi incelemekte. Gişede başlayan, fuayede süren, oyunun başlamasıyla son biçimini alan ilişkiler, bu genç insanlarda, yeni yargıların oluşumunu hazırlıyor.

Tiyatro bir "oyun". Çocuğun yıllarla birlikte gitgide yeni sınırlar edinen dünyası da oyunlardan oluşuyor. Sahne ışıkları yandığında, karşısında duran, kendinden başka insanların kotardığı yeni bir oyun. Prof.Dr. Atalay Yörükoğlu "Çocuk Ruh Sağlığı" kitabında, "Aslında her yaratıcılığın kaynağında oyun vardır demek yanlış olmaz: Resim çizgilerle oynanan oyundur. Müzik seslerle oynanan, şiir sözlerle, dans hareketlerle oynanan oyun değil midir? Tiyatro ise, kişilerle olayların oyunudur. Başka bir deyişle, sanatçı da, hayal gücünü çocuk gibi özgürce kullanarak, mantık bağlarından sıyrılarak, seslerden, sözlerden, ya da çizgilerden kurulu yeni bir bileşim çıkarır ortaya." diyor.

Oyun başladığında, —tiyatro deneyi ne denli fazla olsada— çocuğun karşısında yaşamın bir gerçeği olan "tiyatro" ile, tiyatroda canlandırılan bir "gerçek" akmaktadır. Bu tırnak içindeki gerçek, çocuğun da içinde olduğu ilişkileri irdeleyen yaklaşımla, ya da, masalsı ögelerin ağırlıklı pay tutmasıyla işlenmekte. Genç insanlara, tiyatro ile neler kazandırılabileceği sorunu, bu yaklaşımların doğru değerlendirilip, tartışılıp, uygulama örneklerinin yorumlanmasıyla olanaklı. Çocuklar için yapılan tiyatroda, çocuğun ortak olduğu, yaşama ait, kimi zaman günlük, kimi zaman daha genel sorunları işleyen oyunlara mı ağırlık verilmelidir? Yoksa, masaldan kaynaklanan, masalsı ögelerin kullanıldığı oyunlara mı?

ANKARA'DAKİ ÇOCUK TİYATROLARI

Ankara'da dört çocuk tiyatrosu var. Salih Kalyon'un yönetimindeki Ankara Çocuk Tiyatrosu, salt çocuklara yönelik etkinlikleri üstlenmiş. Ankara Sanat Tiyatrosu ve Ankara Halk Tiyatrosu'da, büyüklere yönelik oyunları yanısıra, oluşturdukları çocuk bölümleriyle, çocuklar için oyun sahneliyorlar. Bir bankerlik kuruluşu olan Borsaş, kendi adıyla bir çocuk tiyatrosu oluşturmuş. Şu sıralarda bir bankanın girişimiyle yeni bir çocuk tiyatrosu da oluşturulmak üzere.

ANKARA ÇOCUK TİYATROSU

AÇT bu yıl beş yaşına giriyor. Perdelerini 21 Kasım günü, Alman Kültür Merkezi salonunda "Demet ile Memet" oyunu ile açacak. Oyunu Walker Ludwing yazmış. Müzikleri Birger Heyman'ın, dekorları ise Hayati Köklükaya hazırlamış. Oyun beş yaşından büyükler için. Demet ile Memet'te, ailede çocuklar arası sevgi bölüşümünün irdelenmesinden gidilerek, çocukların yapay ve ana babalarından gelen korkularına değinilmekte. Bölünmüş ailelerdeki sorunların, çocuklar üzerindeki yansımasının işlendiği oyunda, ana babalara, çocuklarına aldıkları oyuncaklar konusunda düşünme olanağı sağlanıyor, Demet ile Memet'te tüm bunlardan gidilerek oyun, dostluk ve arkadaşlık kavramları ele alınıyor.

AÇT'nin çocuk tiyatrosuna yaklaşımı konusunda Salih Kalyon şunları söylüyor:

"Kendi çocukluk günlerimizi anımsayarak, şu anda birlikte yaşadığımız çocukların gerçek duygularına yaklaştığımızda görüyoruz ki, içinde yaşadığımız sorunları en az onlarda bizim kadar paylaşmakta ve etkilenmekteler. Onlarda bizim gibi acı çekmekte, onlarda bizim gibi gülmekteler. Kendimize uygulamadığımız bir başka dünya hayalleriyle onları başbaşa bırakmanın anlamı ne? Onlara yaşadıkları dünyadan örnekler vererek biryerde kendilerini anımsatmalı. Çocuklar gerçek yaşamın sorunlari içinde yaşarken, onları masal ve hayal dünyası içinde oyalamak yerine gerçeği göstererek, eğlendiren, umut →

A.Ç.T.:Mızıkçı

basan, eğitici, öğretici yanı gözardı edilmemiş oyunlar sahnelenmelidir. Bu arada, çocuk tiyatrosu olayının daha geniş bir tartışma ortamında irdelenmesinin zorunlu olduğunu da belirtmek gerek."

AHT ÇOCUK TİYATROSU

AHT Çocuk tiyatrosu, C.Collodi'nin "Pinokyo"sunu sahneliyor. Oyunlaştıran ve yöneten Bülent Yıldıran. Müzikleri Salih Aydoğan yapmış. Dekorlar ise grup çalışmasıyla oluşmuş. Oyun 17 Ekim'den başlayarak, Cumartesi Pazar günleri 13.30'da izlenebilir. 3-10 yaş grubu için hazırlanmış.

Pinokyo'nun öyküsünü tümümüz biliriz. Oyun üstüne açıklama yapan AHT Basın Danışmanı Latif Polat, "**Oyunda cezalandırma ve korku ögesi olan kimi bölümleri değiştirdik**" diyor. Mesaj ise, "**doğruluğun ve iyiliğin sonunda egemen olacağı, yalanın ve kötünün, doğru ve iyi karşısında yenilgiye uğrayacağı**" şeklinde belirlenmiş.

Çocuk tiyatrosuna yaklaşım konusunda AHT Çocuk Tiyatrosunun görüşleri ise şöyle: "**Çocuğun çocuk olduğunu unutmadan, çocuk tiyatrosunu, çocuk tiyatrosu olarak yapmak gerektiği inancındayız.. Çocuk oyunları masal ögesinin kullanımı bir yöntem. Bir masal** →

AHT Pinokyo

veren oyunlar sahnelenmeli. Gerçek yaşamda göremeyecekleri şeyler yerine, onlara içinde bulundukları yaşamdan kaynaklanan oyunlar sunmalı.. Yapmak istediğimiz tiyatro, yaşamımızın bir devamı. Kapalı salon içinde çocukları iki saat ayrı bir dünyaya götürmek yerine, sahnede içinde yaşadıkları sorunları sergileyerek, yetişkinlerle aralarında bir tartışma ortamı açılmalı. Çocuk tiyatrosu bir yerde çocukların sözcüsü olmalı. Belki böylelikle, yetişkinlerle çocuklar arasında, çocukların "insan" yerine konulduğu sağlıklı bir diyalog başlangıcı sağlanabilir."

AST ÇOCUK TİYATROSU

AST ÇOCUK Tiyatrosu bu yıl üç-on yaş grubu için "Sihirli Giysi"yi sergiliyor. Andersen'den Adem Atar oyunlaştırmış. Yaşar Akın yönetiyor. Müzikleri Ünal Büyükokutan dekorları Nezih Danyal hazırlamış. Cumartesi Pazar günleri saat 11.00'de AST salonunda oynuyorlar.

Oyunda Andersen'in bilinen öyküsü işleniyor. Giysilere çok düşkün olan kral, ülkeye gelen iki yabancı tarafından "sihirli bir giysi dokuyup dikeceğiz" diyerek kandırılır. Bu giysiyi, ancak akıllı ve erdemli kişiler görebilecektir. Giysi biter, kral giyinip halkın karşısına çıkar. Gerçekte ise çıplaktır.

Yaşar Akın, çocuk tiyatrosuna yaklaşım konusunda şunları söylüyor:

"**Oyunlarda masalsı ögelerin kullanılması sorununda çocuğa bu ögelerin masala özgü olduğunu sezdirerek anlatmak amaca uygundur. Bu oyunun özünde de masalsı anlatım var. Fakat biz bunu daha da gerçeğe yakınlaştırmaya çalıştık.** Masaldaki cinleri, devleri, çocuğa göstermek yanlıştır. Doğru olan, bunların gerçekten masalda bulunduğunu göstermektir. Çocuk tiyatrosunda masal ögelerinden yararlanmak ama masalı gerçekmiş gibi yutturmamaya kalkmak gerekmelidir. Temel amaç, çocuğa yalan söylememek olmalıdır.

Çocuk tiyatrosunun yoğun bildirilerle, mesajlarla dolu olmamasına dikkat edilmeli, eğlendirici, görsel yanı ağır

ACELECİ KALP

ENİS Fosforoğlu Tiyatrosu yeni sezonu Aceleci Kalp adlı oyunla açtı. John Patrick'in yazdığı ve Seçkin Cılızoğlu'nun Türkçeleştirdiği Aceleci Kalp dostluk ve insan sevgisi üzerine kurulu bir duygusal güldürü. Zeren Uluer ve Enis Baştuğ'un müzik düzenlemesini yaptığı oyunda Enis Fosforoğlu, Sevtap Ataç, Mualla Fırat, Erdoğan Dikmen, Volkan Saraçoğlu, Atilla Ertüz, Birtan Turan, Enis Baştuğ ve Tuncel Gürel rol alıyorlar. Enis Fosforoğlu'nun aynı zamanda yönetmenliğini yaptığı reji asistanı ise Tuncay Kaynak. ●

ele alıp, onun çerçevesinde söylenecekler söylenebilir. Önemli olan yönteme sahip çıkmaktır ve denetimi elden kaçırmamak. Sonuçta çocuğu hayal dünyasından alıp, gerçeğe, yeryüzüne getirebiliyor muyuz? Yoksa çocuğu bulutlar üstünde mi bırakıyoruz? Yani önemli olan denetimi elden bırakmamak. Biz de bu oyundaki masalsı ögeleri, aşırılıktan normal bir düzeye indirdik."

BORSAŞ ÇOCUK TİYATROSU

Borsaş Çocuk Tiyatrosu'nun ilk oyunu Orman'ın Bekçileri. Ülker Köksal yazmış. Ali Hürol yönetmiş, Yıldıral Akıncı yönetime katkıda bulunmuş. Dekorlar İlhan Yılgör'ün, müzikler Yıldıral Akıncı'nın. Oyun Cumartesi Pazar günleri saat 13.30'da AST salonunda izlenebilir.

Ormanın bekçileri, doğa sevgisi üstüne kurulmuş. "Doğayı seven herkesi sever. Sevgiyle saygı ikiz kardeştir ve doğanın en güzel çiçekleridirler. Sergelemek istediğimiz buydu" diyor Yıldıral Akıncı.

Oyun, yaşamını ormandan sağlayan insanların, doğanın ve insanların düşmanı Kara Oduncu ile olan ilişkilerini sergiliyor. Oyun boyu "kötü" olan kara oduncu, sonuçta çalışmaya başladığında, diğer insanların arasına katılır.

Yıldıral Akıncı, çocuk tiyatrosuna yaklaşım konusunda şunları söylüyor:

"Çocuğun dünyasında masal çok önemli bir yer tutuyor. Sahnelenecek oyunda masal ögeleri ağır bassa bile, kıssadan hisse olarak, masal esprisini çocuğun kafasında bir karşılaştırma olarak tutmak gerek. Yani, masal, yalan, uydurma maskeleri altındaki gerçekleri, çocuğun yaşadığı ortama, çağa, sosyal yapıya aldığı eğitime uygulayıp, onun masal dünyasından çıkıp, içine girmeye hazırlandığı dünyanın sorunlarına bilinçli olarak yaklaşımını sağlamak amaçlanmalıdır.

Çocuğun dünyasına onun gibi düşünerek girebilmekten başka bir yol yoktur. Onun gibi bakmadan, onun gibi görmeden, onun gibi yorumlamadan çocuk tiyatrosu yapılamaz. 'Çocuk her verileni alır ve kabullenir. Yeterki iyi süslensin' düşüncesi yanlıştır. İzleyicilerimiz, gerçekçi, acıyı acı, kıvancı kıvanç, mutluluğu mutluluk olarak algılayabilen, bilinçli insanlar olarak yetiştirilmelidir." ●

KÖY MUHTARI VE MUHTARIN GÖREVLERİ

● Köy muntarlarının önemli görevleri köy yaşantısını canlandırmak ve halkın katkı ve işbirliğini sağlama konusunda odaklaşmaktadır. Köylüyü harekete geçirmek gibi büyük ve ülke kalkınması için zorunlu bir görev yerel yönetim sorumlusu olarak muhtarlara verilmiştir. Bu görevin başarılmasında gerekli koşul, halkın (köylünün) onayladığı, güvendiği yani seçtiği bir kişi olacaktır.

● 67 İl'den en başarılı diye seçilen muhtarların hangi ölçüte göre başarılı olduklarını anlamak kolay değildir. Muhtarların başarısını saptayabilecek olanlar onları seçen köylü, yani onların seçmenleridir.

● Kentlerde muhtarları seçimle, köylerde atamayla getirmek Türk köylüsüne güvensizlik değil mi?

TÜRK Kamu Yönetiminin halka en yakın ucu ya da görevlisi olarak muhtarlar siyasal ve toplumsal yaşantımız içinde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca muhtarlık Türk Kamu Yönetiminin doğal ve kendi içinden yarattığı ve günümüzde yaşayan tek kurumudur. Tüm öteki yönetsel kurumlar gibi onun da önemli sorunları bulunmaktadır. Ancak bu sorunlar, muhtarların işbaşına gelme biçimlerinden ve yöntemlerinden çok içinde bulundukları koşullar ve özellikle olanakların kıtlığından kaynaklanmaktadır.

Muhtarlar halk tarafından seçilmekte olmaları nedeniyle, halka yakın olma gibi bir üstünlüğe sahiptirler. Bu üstünlük eğitsel olanaklarla desteklendiğinde bu kurumun ülkeye çok önemli katkılarda bulunması doğaldır.

1924 yılında çıkan 442 sayılı Köy Yasasıyla yetki ve görevleri belirlenen muhtarların görevleri iki kümede toplanmıştır. Bu görevlere bakılarak denilebilir ki muhtarlar bir yandan bir yerel yönetim birimi olarak köy kamu tüzel kişiliğinin başıdır öte yandan da devlet görevlisidir.

Köyün Başı Olarak Muhtarın Görevleri:

O Köyün zorunlu görevlerini ihtiyar meclisi ile görüşerek yapmak ya da yaptırmak; (Köyün zorunlu görevleri 442 sayılı Köy Yasasının 13. maddesinde belirlenmiş olup bu görevler, mikroplu su birikintilerini kurutmak gibi sağlıkla ilgili olanlar; köye okul yapmak gibi eğitsel görevler; köye ağaç dikmek gibi çevreyle ilgili olanlar; köyün içine çaprazlama yol açmak gibi bayındırlıkla ilgili olanlar vb. gibi köy yaşantısını yakından ilgilendiren konularda yoğunlaşmaktadır.)

● İhtiyar meclisi kararı ile köy işlerine harcanacak parayı toplamak;

● Köy işlerine harcanacak parayı topladıktan sonra harcamak için emir vermek;

● Bir ay içinde nerelere ve ne kadar para harcanmış ise, gelecek ay başında, hesabını ihtiyar meclisine vermek;

● Köy işlerinde hem davacı, hem hasım olarak mahkemede bulunmak ve isterse mahkemeye bir başkasını kendi yerine göndermek.

● İhtiyar meclisi ile görüştükten sonra köylüyü işe çağırmak;

● Köy yasasında yazılı ve yapılması köylünün isteğine bağlı işlerin yapılması için köylüyü ikna etmek ve isteklendirmek.

Devlet Görevlisi Olarak Muhtarın Görevleri:

● Hükümet tarafından bildirilen yasaları, tüzükleri ve yönetmelikleri köy içinde ilan etmek, bunları halka anlatmak ve mevzuatla kendisine verilen işleri görmek;

● Köyün sınırları içinde dirlik ve düzeni korumak;

● Salgın ve bulaşıcı hastalıkları günü gününe hükümete haber vermek,

● Hekim olmayanların ve üfürükçülerin hastalara ilaç yapmasını menet- →

mek ve hükümete haber vermek;

● Köylünün aşılanmasını sağlamak;

● Köye gelip gidenlerin niçin gelip gitmekte olduklarını anlamak ve bunlar içinde şüpheli adamlar ya da ecnebiler görülürse hemen yakın karakola haber vermek;

● Her ay içinde köyde doğan, ölen, nikahlanan ve boşananların defterlerini yapıp ertesi ayın onuncu gününden önce nüfus memuruna vermek ve köyün defterine olayı işletmek;

● Vergi toplamak için gelen tahsildarlara yol göstermek, yardım etmek ve tahsildarların yolsuzluğunu görürse Hükümete haber vermek;

● Asker toplamak ve bakaya ve kaçakları Hükümete haber vermek;

● Köy civarında eşkiya görürse hükümete haber vermek ve elinden gelirse yakalatmak;

● Köylünün ırzına ve canına ve malına el uzatan ve yasaları dinlemeyen kimseleri köy korucuları ve gönüllü korucularla yakalattırarak Hükümete göndermek;

Başarılı muhtarlar

● Köy sınırı içinde yangın ve sel olursa köylüleri toplayıp söndürmeye ve çevirmeye çalışmak (Orman yangını köy sınırı dışında olsa bile yardım etmek zorunludur);

● Mahkemelerden gelen celpnamelerin yerlerine ulaştırma ve jandarmaya görevinde kolaylık göstermek;

● İzhar ve tevkif müzekkereleri gösterildikte aranılan kimseleri yakatmak;

● Zarar görenlerin şikayeti ve bilip işitilenlerin haber vermesi üzerine sorup araştırmak;

● Köy Yasasında adı geçen davaları ihtiyar meclisine iletip gerekli kararı almak.

SEÇİLEN KİŞİ

Hemen eklemek gerekir ki, yukarıda sayılan görevler 1924 tarihli Köy Yasasınca belirlenenlerdir. Bunun dışında 150'yi aşkın yasa ve yönetmelik 20 ayrı alanda muhtarlara değişik nitelikte görevler yüklemektedir.

Bu ayrımdan da anlaşılacağı gibi, köy muhtarlarının önemli görevleri köy yaşantısını canlandırmak ve halkın katkı ve işbirliğini sağlama konusunda odaklaşmaktadır. Köylüyü harekete geçirmek gibi büyük ve ülke kalkınması için zorunlu bir görev yerel yönetim sorumlusu olarak muhtarlara verilmiştir. Bu görevin başarılmasında gerekli koşul, halkın (köylünün) onayladığı, güvendiği yani seçtiği bir kişi olamaktır.

Muhtar bir kamu görevlisi olarak belirli görevleri yapsa bile, köy halkı onu kendinden biri, kendi içinden biri olarak algılar ve benimser. Her türlü sorun karşısında köy halkı muhtara kolaylıkla ve çekinmeden başvurup derdini açıklar. Bu özelliğin başka hiçbir kamu görevlisinde olmadığı değişik araştırmalarla saptanmıştır. Bu nedenle köy muhtarı köyde halkın seçtiği ve kendi içinden çıkardığı bir kişi olarak demokratik bir otoritedir. Ancak bu demokratik otorite ve güçle, işlevsel otorite yani köy sorunlarını çözmede bilgili ve becerili olmanın sağladığı otoritenin birleşmesi ülkemize çok şeyler kazandıracaktır. Bunun için kimi çalışmalarda muhtarın emrine bir "köy katipliği" verilmesi gerektiğinden söz edilirken bir kesim çalışmada da bizzat muhtarların eğitimlerinin ön plana alınması önerilmektedir.

Muhtarlık kurumu ile ilgili bilimsel çalışmaların hiçbirinde muhtarların işbaşına geliş biçimlerine yani seçimle göreve gelmelerine bir itiraz yer almamıştır. ●

MUHTAR SEÇİMLERİ SORUN OLMADI

SON günlerde "Başarılı muhtarlar'ın" Devlet Başkanı Sayın Kenan Evren tarafından kabul edilmesi muhtarlara ve sorunlarına ilgiyi artırdı. Arayış Muhtarlar Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Ahmet SAYIMLAR ile görüştü.

ARAYIŞ—Muhtar nasıl tanımlanmalıdır. Vatandaşın gözünde nedir, ne olmalıdır?

Ahmet SAYIMLAR—Muhtar, bizce görevini en iyi şekilde halka hizmet anlayışıyla yapan, doğru bildiğinden şaşmayan ve kimsenin denetimi, siyasi himayesi altında olmayan kamu görevlisidir. Tek sorumlu olmamız gereken yasalardır, yasalar olmalıdır. Mahallelinin köylünün gözünde muhtar devletin temsilcisidir. Devletten beklediği her şeyi muhtardan ister.

ARAYIŞ—Muhtar seçimleri hakkında bilgi verir misiniz. Muhtar adayları siyasi partiler adına mı aday olmaktadırlar?

SAYIMLAR—Muhtarlar siyasi partilerin adayı olamazlar. Kanunlarımız buna cevaz vermemiştir. Seçim kanunu bu konuda çok açık hükümlerle doludur. O yüzden de muhtarlar siyasi kutuplaşmanın dışında kalır ve kendilerini yalnızca çevrelerine beğendirerek seçilirler. Yani muhtarlar bağımsız adaylardır. Partilerin değil, kişilerin, halkın adaylarıdır. Denebilir ki, bugüne kadar en demokratik ve hiç bir kesime sırt dayamadan olan seçimler muhtar seçimleridir. Hepimiz biliyoruz, sizler de bilirsiniz oy verdiğiniz için seçim pusulalarında hiç bir partinin amblemi bulunmaz, adı olmaz.

ARAYIŞ- Köylünün kendi muhtarını seçmesi bugüne kadar ne gibi sorun doğurdu? Daha doğrusu bu konuda bir sorun oldu mu?

SAYIMLAR—Bildiğimiz kadarıyla hiç bir sorun yaratmamıştır. Bu konuda bize intikal eden bir sorun yoktur.

MUHTARLARIN SORUNLARI SEMİNERDE TARTIŞILACAK

Muhtarlar Federasyonu, Türkiye Ziraat Odaları ve Ankara Üniversitesi Öğretim Üyeleri'nden bazıları "Muhtarlar ve Sorunları" konusunda seminer düzenleyecekler. ARAYIŞ muhabirlerinin edindiği bilgiye göre kuruluşlar arasında devam eden görüşmeler sona erdiğinde Muhtarlar Federasyonu seminer için izin isteminde bulunacak.

ENDENİ ENDENE HUNU HUNA

Fikret OTYAM

"El içinde vasiyet ettik, ölmeyince olmaz"

Sözde durmak konusu gelende, şair, öykücü dostum Nevzat Üstün —toprağı aydınlık ola— böyle der idi.

Nevzat Üstün, Develi'liydi, oralara ait güzel öyküler anlatırdı, güzel öyküler yazmış idi ve de şiirler.

İnsandır, günü gelende göçecek öte dünyaya, hiç kimsenin bu dünyaya kazık çaktığı görülmemiştir, günü gelende göçecektir, ama insanlar öte dünyaya göçende de yaşarlar, nasıl mı? Yaptıklarıyla, dünyada yaptıklarıyla, iyi ya da güzel yaptığıyla, ya lânetle anılırlar yıllaryılı ya da sevgiyle, saygıyla. Aslolan elbette ikincisidir, öte dünyaya göçende de sevgiyle, saygıyla anılmak.

İnsandır, günü gelende göçecektir. Bir Develi'li can da günü gelmiş saymış kendini, öyle bellemiş, sayrılanmış, düşmüş yataklara, sevenleri toplaşmışlar başına, göz yaşı dökerler imiş, adam da tastamam ölmeye yatmış döşeğe!. Baktı ki göçüyor öte dünyaya, toplamış yakınlarını, vasiyette bulunmuş. Konu komşu, etme eyleme demişler, sen daha çok yaşa, bırak ölüm sözcüğünü, ama bizimki resmen ve de mülkünü, nasihatlarda bulunmuş ne ki Tanrı'nın hikmetinden sual olunmaz imiş, ölmemiş adamcağız, gün gün iyileşmiş, avradı demiş "Be adam, bak iyileştin gayrık, kalk artık.." *Bizimki oralı değil, mahzun, erişan o da biliyor elbette iyi olduğunu ama kalkmıyor yataktan* "avrat" *demiş,* "El içinde vasiyet ettik, ölmeyince olmaz!"

Yani adam dediğin verdiğin sözde durmalı, söz ki nice uludur, adam dediğin "bir şeyi yapacağım" *dedi mi ucunda ölüm dahi olsa yapmalı, durmalı sözünde, adam dediğin sözünün eri olmalı, yapamayacağı şeyi yapmamalı, yapamayacağı şeyi* "yapacağım, edeceğim" *dememeli ben bunu hep böyle belledim, bellenmesi için de iyi uğraşlar verdim.*

El içinde vasiyet ettik,

'Arayış'a haftada bir yazı salacağız" *diye, ayranım bu yarısı su, işte biz de yazıp duruyoruz, iyi kötü, seven seviyor., sevmeyen sevmiyor ne edelim, elimizden gelen budur diyoruz, ayranımız bu yarısı su diyoruz apaçık, hileye hurdaya kaçmadan.*

Yazılarımı Cuma günü, Gazipaşa'ya inende saat ondört, onbeş sularında postaya veriyorum, kimilerine fotoğraf koyuyorum, postada yitmesin diye de paraya kıyıp "taahhütlü" *sallıyorum. Yazlılanlardan öğrendim ki yazım önceki hafta zar zor ulaşabilmiş Ankara'ya! Ulaşmayabilirdi, ol nedenle ben de rahat etsin dizenler, düzenleyenler diye yazılarımı perşembeden postalıyorum artık. Arayış haftalık dergidir, o da niceleri gibi, okurun eline zamanında ulaşsın diye ve kimi kez teknik zorunluluklar erken başlanıp, erken baskıya veriliyor. Bunlardan ötürü, dünyada devirgendir dünya dönüyor, olaylar gelişiyor, yeni olaylar patlıyor siz de kimi kez sapı, samana karıştırıyorsunuz, elde mi? Elde değil elbette.*

Buraya göçende, önceden tasarlamıştım, hemen bir telefon alacaktım, bir de teleks. Teleksi bağlatacaktım Anadolu Ajansına abone olup, dünya ve yurt olayları, gün boyu akıp gelecekti önüme, bin kere yazdım bin-birinciyi neden yazmayayım, ben Cumhuriyet'ten emekli oldum, gazetecilikten, yazarlıktan değil. Telefonum, teleksim bilinecekti başvuracağım gazete ve dergilerce, istendiği anda bildireceklerdi, hemen şuraya git, yedi dizilik bir röportaj hazırla ya da şu konuda çok acele bir haber, gibilerine.

Hayal etmek güzeldir, insan dediğin de hayal ettiği sürece yaşarmış, öyle demiş büyüklerimiz, düşünürlerimiz. Ne ki gelişmekte olan bir ülkenin buna ayak uydurmaya çalışan bir yurttaşı olarak bize hep hayal etmek düşmüştür, ol nedenle hâlâ ayaktayız bu koşullarda, yani hayal ettiğimiz için yaşıyoruz. Şimdi inanır mısınız şu yazacaklarıma, aklınız alacak mı? Zor alır ya, ben yine yazmış olayım.

Daha eve başlarken telefon için başvurdum PTT Müdürü beye. Ve kovalamaya başladım telefon işimi, adam bin dereden su getirir, hergün bir yeni bahane icadeder, düştük Ankara yollarına, ama gerekli bilgiyi PTT müdürü verecek a, bakıyorum, hep o zatın çıkardığı engeller Ankara üzre dolanıp yine bana geliyor, velhasıl alacağım telefonu, bakanların, bakmayanların, genel müdürlerin, müsteşarların, tanışların şunun bunun rağmına!. Yıllar sonra öğreniyorum ki müdür denen adama, zamanında iktidarda olan bir Antalya saylavı baskı yapar imiş "bu adama telefon vermeyeceksiniz" *diye!. O saylav gitti 11 Eylül 1980'de, müdür de*

→

başka ilçeye dehlendi ne ki on bin lira bile tutmayan telefon tutarı şimdi oldu yüzbin lira, kodunsa bul, alabilirsen al! Telekx mi? O da vardı milyonlara!.

Evet, bakarsınız, piyango çıkar, alırım bir teleks, atölyeme kurdururum, sorarım Arayış'a, "benden en son hangi gün, hangi saatte yazı istiyorsunuz?" *Karşıdan tıkırdarlar,* "Baba, baskıdan iki saat önce bile olsa tamam" *Ben de yazılarımı böyle dakik ve de güncel yazarım olur biter, neden olmasın?*

Bizim Gazipaşa'da bir söz tekerlemesi var. Bir şey için "olur mu?" *dediniz mi bakarlar yüzünüze şaşkınlıkla ve hemen yanıtlarlar:*

"Olma mı? Oluuur, olmaz diye birşey olmaz."

Yani inanın herşey olur, olmaz diye bi—şey olur mu? Neden olmasın? İşte en has örneği. 11/12 Eylül'de Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştu, demokrasiyi askıya alınmıştı, herkes şaşırmıştı "demokrasi gitti" *diye, parlamento da feshedilmişti, tamam, demokrasi gayrı gitti gider. Ama ne oldu, sözünün eri insanlar, Danışma Meclisi, Kurucu Meclis falan demişlerdi ve dediklerini yaptılar, açıldı mı Danışma Meclisi, açıldı. Bizim sevgili hemşehrimiz —doğduğum Niğde Aksarayı, eskiden Konya Sancağına bağlı imiş, ol nedenle bendeniz Sadi Irmak ile hemşehri sayılırım— Sayın Sadi Irmak ki daha önce Başbakan iken,* "Bana acul Sadi" *derler demişti birgün, yani acul, aceleci, ve acele tarafından Başkan seçildi üstelik sivil başkan, iyi olmadı mı? Neden olmasın?*

Yani olmaz diye bi—şey yok, herşey olur, hatta hayalini bile edemeyeceğiniz şey ya da şeyler bile! Ol nedenle ben, Gazipaşa'lı hemşehrilerimin "Olma mıı? Oluuur, olmaz diye bişey olmaz" *demelerine inanıyorum.*

Bugünlerde ne mi yapıyorum? Çok yönlü sürdürüyorum çalışmalarımı, sürdürüyoruz yani. Eşim Filiz, dört yıl uğraştan sonra kilimlerinin ipini has boyalarla boyayabilmek için didinmesinin semeresini almaya başladı, solmayan, atmayan çıkmayan kök boyanın adedini beşe falan çıkardı. Evin içi şurdan burdan gelmiş ağaç ve bitki kökleriyle dolu, daha başka şeyler kuruması için dört bir yana serili. Ben de İzmir sergimizden sonra Antalya ve Ankara sergimiz için karton, tuval boyuyorum. Kurulan bir yeni yayın kooperatifi basmak için acele kitap istiyor, İstanbul'da kurulan bir başka yeni yayınevi yeni ve eski kitaplarımın baskılarını yapacak olanaklarını belirtip bazı önerilerde bulunuyor, ama tüm bunların yanı sıra aklımda yıllardır yani beş yıldır dolanıp duran bir çalışma var, buranın BİLOS köyü insanlarının ve köyün öyküsünü yazmak. Filiz'in boya için gereksinimi olan, kökler ve diğer bitkiler, kabuklar Bilos'tan geldi. Bilos'luları çok seviyorum, bizim evi de, dört Bilos'lu köylü usta gerçekleştirdi. Kullandıkları aletler ise iki mala, iki keser, bir testere bol tükrük ve bol karış! Çünki bizim Bilos'lu ustalar "şakul" *kullanmayı sevmiyorlar! Bir yere diki mi konacak, yukarı çıkıp tükürüğün düştüğü yer tastamam, dikinin planda dikileceği yeri oluyordu ki delleniyordum!. Şurası yetmişikibuçuk santim olacak dedim mi, Bilos'lu Duran usta yahut Kör Bahattin, eliyle karışlıyor* "Hura" *diyordu. Delleniyordum, alıyordum kendi şerit metremi, ölçüyordum, maalesef ve de tastamam yetmişikibuçuk santim geliyordu!. Konuşmaları da çok ilginç. Bahattin usta* "hura" *derken,* "bura" *demek istiyordu aslında.* "ENDEE" *diye bir sözcükleri var,* "endeğini ver" *dediler mi siz,* "endeğini" *derken baktığı yere göre istediğini veriyorsunuz, herşeyin adı* "endee" *dir!.* "Endeni endeğine hunu huna", *dediler mi çevirisi şöyledir,* "o ona, bu buna..."*ve* "b" *harfini hiç kullanmıyorlar!.*

Ve Bilos köylüleri için tıpkı Karadenizlilere yakıştırılan öyküler gibi öyküler var ki kitaplar tutar. Saf oldukları söylenir Bilos köylülerinin, ben aynı kanıda değilim tüm öykülerin erinin rağmına.

Bilos'lular hiç deve görmemişler. Günün birinde bakmışlar köye bir yaratık geliyor, kocaman bi—şey.. Hörgüçlü, kocaman karınlı kocaman bir deve yani.. Korkudan toplanmışlar bir yere, deveyse geviş getirerek salına salına geliyor, endee ne ola ki? Çıkamazlar içinden, nihayat bir tanesi fikrini söyler:

"Şu gelen ya Konya'nın valisi, değilse Yüce Mevlana'nın ta kendisi."

Eskiden Gazipaşa, dolayısıyle Bilos, Konya vilayetine bağlı imiş de ondan Konya valisi demiş adam..

Davara, aşa muşa tuz gerekir, Bilos'lular da aşağı indiğinde tuz alırlarmış, ama ikide birde tuz parası vermek canlarına yetmiş. Sormuş, "Bu nasıl çıkar?" *Adam Bilos'lu ya, bakkal yanıtlamış* "Ekersen çıkar" *Adam yarım çuval atıp tuz alıp bir güzel ekmiş, ne ki ben buraya geldiğimden beri halâ tuz çakmadı, üremedi topraktan!*

Evet, Bilos'u ve Bilos'luları yazmak istiyorum bu kış.

Bu arada doğruğum Aksaray'ı da çok özledim nedense.. O çocuk resimlerindeki dağlara benzeyen Hasan Dağı gözlerimde tütüyor ve bağları ve bahçeleri ve çocukluk arkadaşlarım, tanışlarım.

Hasan Dağını hep sevmişimdir, nice kez çekmişimdir fotoğraflarını, resim yapmışımdır tuvaller dolusu. Piza kulesini aratmayan Eğri Minaresi tüm eğriliği ile gözümün önünde ve artık baraja tutulan Uluırmak, içinde "çimdiğim" *balık tuttuğum. Ötelerde Kapadokya uzantısı bir başka dünya Ihlara vadii, bir rüyalar ülkesi.*

Hasan dağı adını orada yaşayan bir ulu kişiden, bir ermişten Hasan Baba'dan alır.

Hasan Baba, dağın dğruğunda bir başına boydak yaşar imiş. Bir gün malum olmuş ki Aksaray'da bir eskici ermiş vardır, hamamın kapısında eskicilik yapar ve hamamın ateşini eliyle iter, külhana girer çıkar ve de yanmaz! Hasan Baba, bir ağustos sıcağında Hasan dağının tepesinde her daim olan kardan alır, bir çıkına koyar ve değneğin ucuna takıp varıp gelir Külhancı Baba ermişin yanına, selam edip hal hatır sorarlar. Kar, bez çıkın içinde olduğu gibi durmaktadır o ağustosun cehennem sıcağında, hikmetidir Hasan Baba'nın bu. Derken Külhancı da külhana girer, ateşi elleriyle iteler, hünerini gösterir. Bu sırada kapı açılmıştır ve kapıdan hamamdaki anadan üryan kadınları görür Hasan Baba ve derken, bez çıkındaki karlar tıpır tıpır erimeye başlar Hasan Baba bozulur ve Külhancı Baba, der:

"Ya Hasan Baba, dağ başında evliyalık olmaz, evliyalığı gel sen şehirde yap"

Dokunaklı bir mektup aldım okurumun birisinden. Yazdıklarında elbette haklıdırlar, inanıyorum, bunu özellikle vurgulamak isterim, konu "suya sabuna dokunmayan yazılardır"

Mektubuna, değil imzasını adını sanını, adresini bile yazmayan, belki de yazamayan Antakya cezaevindeki okurum, evet size hak veriyorum, yüreğinizi anlıyorum, ama lütfen siz de bizi anlayınız, dedim ya başlarda, ayranımız bu, yarısı su diye!.

Sanırım Aksaray özlemim, Hasan Dağı, Hasan Baba, Külhancı Baba bu mektuptan çağrışım yaptı.

Selam eder, gözlerinden öperim, mektubundakilere bin kere hak vererek yine de... ●

TRANSSEKSÜEL VE KÜRTAJ

Turhan TEMUÇİN

HEMEN her ülkede doktorun toplum içinde özel bir yeri vardır. Bu özellik, doktorun ailenin bireyi gibi aileye girebilmesinden, kişinin gizlerini bilmesinde hiç sakınca bulunmayan kişi olmasından ve insan yaşamı ile çok yakın ilişkisi bulunmasından kaynaklanır. İnsanlar, işte bu özellikleri olan kişiyi toplum içinde sosyo-ekonomik yaşantısı ve kişiliği açısından ayrıcalıklı olarak görmek isterler.

Bu istem zaman zaman kuramlaşır. Örneğin, Türkiye'de Askeri Tıbbiyenin açıldığı ilk dönemlerde Askeri Tıbbiye çıkmalı doktorlar şimdiye oranla daha yüksek rütbelerle doktorluğa başlıyorlardı. Örneğin, binbaşı, yarbay gibi. Böylece, doktora sanatını daha özgür uygulayabilecek bir rütbe ve ekonomik fırsat verilmiş oluyordu. Ama, o dönemlerde ünleri dünyayı tutan doktorlar da yetişiyordu. Örneğin, bir Dr. Hulusi Behçet kendi adıyla anılan "**Morbus Behçet**" hastalığının kesin tanımını dünya tıbbına armağan etmiştir.

Doktora böyle özel yer veren toplum, elbette ki doktorlardan özel davranışlar ve "**özel şeyler**" de isteyecektir. En azından doktorun saygınlığını yitirmemesi gibi.

Her meslekte iyi ile kötü bulunabilir. Çünkü her meslek insanlardan oluşur. İnsanların olduğu yerde de iyi ve kötünün bulunması doğaldır. Ne var ki, doktorluk gibi konusu insan olan, insan yaşamının gizleri, derdi, çaresi olan bir meslekte kötünün bulunması çok daha sert tepkilere yol açar.

Son günlerde doktorluk mesleğinin saygınlığına gölge düşürücü olayların sıklığı üzüntüler yaratmaktadır. Atatürk'ün "**Beni Türk Hekimlerine emanet ediniz**" sözüyle Türk hekimlerine verdiği onur ve güveni sarsıcı olaylar olmaktadır.

Son yıllarda doktorların içine itildiği sosyo-ekonomik bunalımın çözüm yollarının arandığı, vasıfsız işçi ücretine çalıştırılan genç doktorların sıkıntısına eğinilmek istendiği şu günlerde, bir kısım doktorların davranışları kamuoyunda tepki ile karşılanmakta ve doktorlar adına kötü puan toplamaktadır.

"BU ŞEY İÇİN ŞEYTMEMEM" OLAYI

Geçtiğimiz ayın bu açıdan önemli olayı televizyonda yayınlanan "**Günlerin Getirdiği**" programındaki TRANSSEKSÜEL dramı idi. Olayın kahramanı Prof. Mındıkoğlu bilebildiğimiz kadarı ile Tam-Gün yasasına alabildiğine karşı çıkmış üniversite grubu içinde idi. Hekimlerin ya muayenehanede, ya da hastanede çalışmasını öngören Tam-Gün yasasına karşılık Prof.Mındıkoğlu ve grubu doktorların devletin hastanesinde, muayenehanede ve özel hastanelerde aynı anda çalışmasını istiyorlardı. Prof.Mındıkoğlu'da doğal olarak bu üçlü çalışma temposu içine girmişti. Yani, fakülte hastanesinde, muayenehanesinde ve Özel Çapa Hastanesinde aynı anda çalışıyordu. Gerçi insan gayretinin üstünde bir çaba ister bu iş. Ama Prof.Mındıkoğlu gençliğinden olacak bu üç işin de üstesinden

Prof. Mındıkoğlu

geliyordu. Derken Prof.Mındıkoğlu sacayağı şeklindeki çalışmasının bir bölümünü kapsayan Çapa Özel Hastanesinde bazı özel ameliyatlar yaptı.

Bu özel ve önemli ameliyatlar "TRANSSEKSÜEL" denilen cinsiyet değiştirilmesi ile ilgili ameliyatlardı. Bir insanın kendi isteği ile cinsiyet değiştirmek istemesi ve bu işi bir doktorun yüklenmesi bizce doğaldır. Elbette ki bu iş için cinsiyet değiştirmek isteyen kişinin bu işe hazırlanması, psikolojik olarak yeni cinsiyeti ile kaynaştırılması için bir belirli süre de gerekir. Ama, Prof.Mındıkoğlu'nun da TV programında dediği gibi, ameliyat olacak kişiler "**20-30 yıldır eşcinsel**" iseler, bunun bir ön hazırlığına gerek yoktur, çünkü bu durumda ön hazırlık 20-30 yıldır tamamlanmış demektir!

Ne var ki, yirmi-otuz yıllık eşcinsellikten söz edilirken görüldü ki Prof. Mındıkoğlu'nun cinsiyet değiştirdiği kişiler genellikle ergenlik çağında ve yasal olarak ana-baba korumasında olması gereken kişilerdir. Programda böyle denildi.

Ergenlik çağında, cinsel kişiliğini kanıtlayamamış ve bunalımlar içinde olan çocukların sabah evlerinden nüfus kâğıtlarındaki cinsiyetleri ile çıkıp akşam karşı cins olarak dönmelerini "**kendileri istedide oldu**" demekle savuşturmak pek olası değildir. Bu bir suçtur bize göre. Yargı organlarını ilgilendiren ağır bir suç.

İnsan hayatını kurtarmak için yapılan organ nakillerinin bile yeni yeni yasa ile düzenlendiği bir ülkede onsekiz yaşın altındaki kişilerin "**ebem kuşağı**" altından geçirir gibi kadın yapabilmek herhalde o kadar basit bir iş olmasa gerekir.

Bu yargı organlarının işidir. Soruşturma sonucu ne olacaktır, hep birlikte göreceğiz.

İşin bir de alındığı ileri sürülen ücret yönünden irdelenmesi gerekir. 1977 ölçülerine göre alınan ücret o yıllarda kalp transplantasyonlarında alınan ücretlerden fazladır. Bir özellik istemeyen, ameliyat materyali için özel bir harcamaya gerek olmayan böyle bir ameliyattan böyle bir ücret alabilmek "**bu benim hekimlik sanatımın karşılığıdır**" denmekle açıklanamaz. Bu demektir ki, gerekli olduğunda böyle bir ameliyat, yalnızca bu parayı ödeyebilene gö[illegible]lebilecek bir hizmettir. Başkasına değil. Tam-Gün yasası ile "**hekim seçme özgürlüğü**"nün kısıtlandığını ileri sürenlere i[illegible]haf olunur bu da.

Bu nedenledir ki asgari ücretden az ücret aldığı gerekçesiyle hekimleri cezalandırma yetkisi olan Tabib Odaları, →

böyle bir adaletsiz istemi de gözardı etmemelidir.

Bir de, hocalık sıfatı taşıyan, Prof. olmuş bir meslekdaşlarının TV kameraları karşısında "Bu benim aleyhime olacak bir şey" "Ben buna fakülte bakımından şey demiyeceğim" ve "Bu şey için şeytmemem"li konuşmalarını da ele alıp bu paniğin nedenini de sormaları ve hekimliğin saygınlığını araştırmaları gerekir.

KÜRTAJ

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının son derece yararlı bir yasa önerisi gündeme geldi. Kısaca "Kürtaj" yasası. İstenmeyen çocuğun doğmamasını sağlamak da denilebilir buna.

Ancak ne var ki, bugüne kadar böyle bir yasa olmadığı halde istenmeyen çocuk gene de doğmamıştır. Ama yalnızca varsıl kesim için. Kürtaj yaptırabilecek parası olan varsıl ve kent soylular istemedikleri çocuklarını hiç doğurmamışlardır. Kırsal kesimin ise sayısı giderek ona yaklaşan çocuklarının artık doğmaması için son doğan çocuğun adını "Dursun", "Duran", "Yeter" koymaktan başka çıkışı kalmamıştı.

Yasa bunu düzenliyor. Bazı koşullarla, isteyen çocuğunu hastanelerde doktor gözetimi altında aldırabilecek.

Böylece ilkel yöntemlerle çocuğunun doğuşunu engellemek isteyen analaların ızdırabı da son bulmuş olacak. Ya, sakat doğan çocuklar, ya da bu ilkel yöntemler yüzünden ölen analar vardı Türkiye'de her yıl yüzlerce, binlerce.

Ama gelin görün ki, gerçek bu dar ortada iken, bir takım "hekim seçme özgürlüğünden yana" hekimler ve özellikle de nisaiye'ci hekimler, vargücü ile bu yasaya karşı çıkıyorlar. Bunlardan birisi bir sağ gazetede, din aşkına, vatan aşkına, millet aşkına bu yasaya karşı çıkıyor. Kürtaj olamadığı için ölen anaların, gelinlerin, sakat kalan bebelerin dramına bakmadan.

Ozan "Yeter ki gün eksilmesin penceremden" demiş. Bunlar da "yeter ki kürtaj eksilmesin muayenehanemizden" diyorlar. Eksilmesin, eksilmesin ama, gayretinizi gören halkımızın hekimlere olan saygınlığı giderek azalıyor, bundan ne haber? •

TARIM POLİTİKAMIZ VE YÖNETİMİ

Bürhanettin AHİPAŞAOĞLU

- **1980 den bu yana, destekleme fiyatlarında *"maliyete yakın fiyat"* politikası çiftçi gelirini iyice azaltmış, çiftçi üretim girdilerinden gübre, tohumluk ve tarımsal ilaçları alıp kullanamaz duruma gelmiştir.**

- **Destekleme alım kapsamından canlı hayvan alımı çıkarılmıştır. Bunun sonucu Et ve Balık Kurumu'na 140–150 liradan canlı hayvanını, tavuğunu, kullandığı yemin fiyatına bile satamayan üreticiler işletmelerini kapatmayı yeğlemişlerdir. Süt Endüstrisi Kurumu'na 26 liranın üzerinde bir litre sütünü satamayan üreticiler, hayvanlarını mezbahaya göndermektedirler.**

- **Sayın Özal'ın ileri sürdüğü gibi *"işler tıkırında"* gitmiyor. Hele tarım sektöründe *"tıkırında"* giden hiçbir şey yok. Yağ, pirinç dışalımından sonra buğday... Gerekli önlemler alınmazsa 1982'de et, yumurta ve diğerlerinin dışalımı bir sürpriz sayılmamalıdır.**

EKONOMİK ve sosyal yapımızın gereği olarak, tarım sektörüne daha çok önem verilmesi, sektörler arasındaki ilişkilerin birbirini tamamlar ve destekler biçimde düzenlenmesi, özellikle sanayi ve tarım sektörleri arasında uyum ve denge sağlanması sağlıklı bir gelişmenin yaratılması için zorunludur.

Geride bıraktığımız planlı dönemlerde —belli dönemler dışında— tarım kesimine gereken önem verilmediği gibi, Özal ekonomisinde de bu kesim iyice dışlanmıştır.

Toprak ve sermaye gibi temel fiziksel üretim faktörleriyle ilgili köklü önlemler ele alınıp çözülmemiştir. Toprak dağılımındaki dengesizlik giderek ve daha da bozularak sürmektedir. Topraksız sayısı toplam çiftçi ailesinin yüzde 30.7'ni bulmuştur. Küçük ve ortaboy işletmeler sürekli küçülmekte, büyük işletmeler genişlemektedir. Küçük işletmeler, toplam işletmelerin dörtte üçünü oluştururken, toprakların yaklaşık dörtte birini işleyebilmektedirler. Tarımın bu kesiminde nüfus başına gelir düzeyi öteki kesimlerin ancak dörtte biri oranındadır.

Tarımsal bünyedeki bu önemli çarpıklıkların çözülmesi gerekirken, 24 Ocak kararlarının uygulamaya konulmasıyla tarımda yeni ve önemli darboğazlar yaratılmış, ekonomik göstergeler büyük değişikliklere uğramıştır. Özellikle, tarımda verim ve kaliteyi yükseltip, üretimi artıran girdilerin fiyatları 1978'e göre yüzde 100'ü aşan enflasyonun çok üzerine çıkmıştır. Öte yandan, üreticinin emeğini değerlendirmeyi ve piyasayı, üretici zararına oluşacak, fiyat dalgalanmalarını önlemek üzere regüle etmeyi amaçlayan devlet destekleme alım fiyatları, girdi fiyatlarının gerisinde kalarak, devletin üreticiyi ve ürünü destekleyici politikası gerçekçilikten uzaklaşmıştır.

KIYASLAMA

1977–81 arasındaki 5 yıllık dönemde, 1980'i karşılayan ve yüzde 100 enflasyonu aşan ekonomik göstergeler incelendiğinde; tarım sektörünün üretim maliyetlerini oluşturan girdi göstergeleri artan enflasyonu çok katlı olarak geçmiştir. Nitekim, gübrede, tohumlukta, tarımsal ilaçlarda fiyat artışları doruk noktasına ulaşırken, fiyat indeksleri ortalaması yüzde 511 ile özellikle gübre ve yem fiyatlarının altında seyretmiştir. →

Çarpıcı fiyat artışları 1981'de de devam ederek 1977'ye kıyasla, gübre fiyatları ortalama yüzde 1017. tohumluklar yüzde 526 oranında artarak çiftçimiz bu girdileri kullanamaz duruma geldiğinden tarımsal üretim tehlikeye sokulmuştur.

Öte yandan, 1981'de 1977'ye kıyasla 1980'den yüksek bir artışla ortalama yüzde 699'a yükselen fiyat indekslerine karşın, devletin uyguladığı destekleme alım fiyatlarının ortalama artışı yüzde 614 olmuştur.

Tarımsal kredi miktarının sınırlı buna karşın faiz oranının yüksek olması üretim maliyetlerini önemli ölçüde artırmaktadır.

Tarımsal kazançların vergilendirilmesi ile ilgili yürürlüğe giren yasa'da yapılan bazı değişikliklere karşın çiftçilerimiz yeni vergi yükü ve özellikle yüzde 5 stopajlardan dolayı küçümsenmeyecek bir baskı altındadırlar.

24 Ocak kararları ile, tarımsal ürünlerin fiyat artışlarını engellemek amacıyla destekleme fiyatları enflasyon hızının çok altında saptanırken, ticari kâr marjları ile sanayi ürünleri fiyatlarının, serbest piyasa ekonomisinin kurullarına göre oluşumu için olanak verilmektedir. Bu durum, tarım kesiminden sanayi kesimine kaynak transferini hızlandırmakta fakat çiftçi gelirinin azalmasına yol açarak kırsal kesimde çalışanların daha da yoksullaşmasına neden olmaktadır.

Merkez Bankasının dışsatım için oluşturduğu kredilerin dörtte üçü sanayi ürünleri için kullanılmıştır. Oysa dışsatımın üçte ikisi tarım ürünleri ve tarımsal kaynaklı ürünlerden oluşmaktadır.

1981 yılı uygulama planında belirtilen "..... fiyatların **piyasa kurallarına göre belirlenmesini sağlanacak piyasa mekanizmasının işleyişini engelleyici müdahalelerden kaçınılacaktır**" ve "..... **ikinci fiyat oluşturacak malların üretim artışı özendirilecek, gerektiğinde talebi karşılamak üzere döviz imkanları ölçüsünde bu malların ithali yoluna gidilecektir**" gibi önlemler yalnızca tarım kesimine uygulanmıştır.

İşverenlerin kendileri tarafından saptanan ve giderek artan sanayi ürünlerinin fiyatları karşısında dışalım düşünülmezken; tarımda dışalım yaygınlaştırılmakta, çfitçi güç durumda kalmakta ve emeğinin karşılığını alamamaktadır.

1980'den bu yana, destekleme fiyatlarında "**maliyete yakın fiyat**" politikası çiftçi gelirini iyice azaltmış, çiftçi üretim girdilerinden gübre, tohumluk ve tarımsal ilaçları alıp kullanamaz duruma gelmiştir.

Çiftçi; gübre ve tarımsal ilaç kullanamaz durumda

1970'li yıllarda 200 bin tonu bulan sertifikalı tohumluk kullanımı 1981 sonbaharında 20 bin tona düşmüştür. 1979 yılı eylül ayında 970 bin 310 ton gübre kullanılmışken, 1981 eylül ayında bu miktar yarı yarıya, azalarak 480 bin 109 tona düşmüştür. Böylece, ikinci tarım kongresinde vurgulandığı gibi, "**girdi fiyatlarının gerekli önlemler alınmadan büyük boyutlarda arttırılmasıyla tarımın ilerleyen adımları kesilmiş**" bulunmaktadır.

1980 yılından bu yana destekleme alım kapsamından canlı hayvan alımı çıkarılmıştır. Bunun sonucu Et ve Balık Kurumu'na 140—150 liradan canlı hayvanını, tavuğunu, kullandığı yemin fiyatına bile satamayan üreticiler işletmelerini kapatmayı yeğlemişlerdir. Süt Endüstrisi Kurumu'na 26 liranın üzerinde bir litre sütünü satamayan üreticiler, hayvanlarının mezbahaya göndermektedirler. 1979'da 2500 lira olan DAP Gübresinin 1981'de 2900 liraya çıkarılmasıyla çiftçimizin tarafından kullanılması gereken gübre, fabrikalarda ve Türkiye Zirai Donatım Kurumu depolarında birikerek, 5 milyon tonu bulmuştur.

ARAYIŞ, bu olmusuz gelişmeleri rakamlarla ortaya koyarak, ekonominin temeli sayılan tarım sektörünün yeni bir darboğaza girmemesi için çaba harcamaktadır.

Sayın Özal'ın ileri sürdüğü gibi, "**işler tıkırında**" gitmiyor. Hele tarım sektöründe "**tıkırında**" giden hiçbir şey yok.. Yağ, pirinç dışalımından sonra 1981'de buğday... Gerekli önlemler alınmazsa 1981'de et, yumurta ve diğerlerinin dışalımı ve sürpriz sayılmamalıdır. ●

VARNA TOPLANTISININ ARDINDAN

Jülide GÜLİZAR

SELAM dostlar,

Bulgaristan'ın Varna kentinde 33 ulus ve 7 uluslararası kuruluştan 43 kişinin katıldığı *"Gazetecilerin Haklarını Koruma — Dünya Forumu"* dört gün boyunca, forum çalışmaları ve gerek kentte gerekse kent çevresinde yapılan kısa gezilerle geçti. Çalışma ve gezilerden arta kalan sürelerde ise bu 43 kişi biribirlerini, biribirlerinin ülkelerini daha iyi tanımak için çaba gösteriyorlardı.

Ev sahibi durumundaki Bulgar basını dışında, foruma katılanlar arasında yalnızca üç bayan vardı. Iraklı İnaam Kachachi, Vietnamlı Bui Thi Nhu, bir de ben. *(Bulgar basınından çok sayıda bayan göze çarpıyor).* Kachaci yılın bir bölümünü Paris'teki çalışmalarıyla geçiriyormuş. Belki de bu nedenle bir Iraklıdan çok, bir Fransız kadınına benziyor. Ayrıca yakın komşumuz olan Irak ile ülkemizde aynı din kuralları geçerli. Yani kendisini bir bakıma oldukça iyi tanıyorum. Ama Bui Thi Nhu öyle değil. Her şeyiyle çok ilginç. Kısa boyu, ufacık tefecik yapısı, küçük çekik gözleri, teninin rengi, kısa düz saçları, sade giyimi, minicik minicik adımları ve her türlü davranışıyla tipik bir Vietnam kadını. Aslında uzak doğulu erkekler de çevreleriyle ilişkilerinde ve davranışlarında ülkelerinin özelliklerini sergiliyorlar. Çekingen, saygılı ve zarif. Japonu olsun, Korelisi, Vietnamlısı olsun merdivenden çıkarken ya da yürürken beş altı adım arkasında bir kadını hisseti mi duruyor, ona yol veriyor ve sonra kendisi devam ediyor.

Bui Thi Nhu bir kadın dergisinin muhabiri. Kocası Üniversitede Edebiyat dersleri Profesörü. Biri on öteki beş yaşında iki oğlu var. Kendisiyle Vietnamlı kadınlar konusunda konuşmak istediğimi söylediğimde memnun oluyor. Ama sormadan da edemiyor. *"Neden kadınlar konusu yalnızca?".* *"Çünkü"* diyorum *"ülkenizi tarihiyle coğrafyasıyla, değerli ve değersiz yöneticileriyle, dayanışıyla direnişiyle o kadar iyi tanıyoruz ki. Savaş yıllarınızda radyo, TV ve gazetelerimiz Vietnam haberleriyle doluydu. Ama Vietnamlı kadınlar konusunda çok az bilgimiz var. O nedenle kadınlar konusu yalnızca.."*

Bui Thi'nin yüzü ışıyor. *"Vietnam kadınları cesur ve kahraman kadınlardır"* diyor. *"Tarihimizde çoook savaşlar var. Bunların hepsinde ve özellikle son savaşta kadınlar cephe gerisinde olduğu gibi, cephelerde de erkeklerle birlikte çarpıştı düşmanla."*

—Ülkenizde kadın erkek eşitliği konusunu öğrenmek isterdim.

— Bir zamanlar böyle bir şey yokmuş. Ama şimdi kadın erkek yasalar önünde de uygulamada da eşittir. Vietnam kadını bu hakkı her savaşta canını ortaya koyarak, erkeğin yanıbaşında çarpışarak elde etti. 1945'de Hükümet bu eşitliği ilan etmek zorunda kaldı.

— Zorunda mı kaldı?

- Evet. Çünkü Vietnam kadını bu hakka layık olduğunu herşeyiyle gösterdi. Zaten insanları kadınlar ve erkekler diye ayırmak ve onları biribirine düşman etmek niye? Olsa olsa kadınlar ve erkekler daha başka şeylere ve birlikte düşmandır.

— Peki kırsal kesimde? Sanırım bütün ülkelerde olduğu gibi sizde de bir kırsal kesim gerçeği vardır ve kırsal kesim—kent ayırımı yaşanmaktadır.

— Evet, birtakım haklar ve özgürlükler, örneğin kadın erkek eşitliği kırsal kesimde henüz yeterince algılanabilmiş değil. Hem kadınlarca, hem erkeklerce. Ama bu insanlar yüzyılların karınlığını yırtarak geliyorlar. Uyanış kolay değil. Unutmayın ki Vietnam daha bir savaş sonu ülkesi... Bunun bütün güçlüklerini yaşıyoruz. Düzlüğe çıkma çabalarımız olanca hızıyla sürüyor. Yıkılanları büyük ölçüde yaptık, yapıyoruz. Ama yıkılan insan gönlünü yapmak, yıkılan umutları hayalleri yerine koymak o kadar kolay olmuyor. Okumuş yazmış kadınlar, kentlerde yaşayanlar ve çalışanlar oldukça iyi durumda, ama genel olarak halkımızın yaşam düzeyi daha istenen ölçüye varamadı.

Vietnamlı kadınların okuma yazma sorununu merak ediyorum. *"Şimdi"* diyor Bui Thi, *"bütün kadınlar okuma yazma öğreniyorlar. Yaşlısı genci.. Birçok şeyi yeniden öğretiyoruz. Onlara çağdaş dünyanın insanı olmayı öğretiyoruz. Toplum içindeki değerlerini algılamayı, çağın gerçeklerini anlatmaya çalışıyoruz. Öz kültürlerinden kopmadan, gelenek ve göreneklerini yadsımadan çağa ayak uydurmalarını anlatmak çabası içindeyiz."*

— Vietnamlı kadınlar hangi alanlarda çalışırlar, *özellikle seçtikleri bir çalışma* alanı *var mıdır?*

— Her alanda çalışıyorlar. Tarlada, tarımda, fabrikada, tekstil *sanayiinde, gıda sanayiinde, sağlık hizmetlerinde, eğitimde, ev ekonomisinde çalışırlar. Parlamentoda, bakanlıklarda, Parti Merkez Komitesi'nde çalışırlar. Yani öğrenim durumlarının ve yeteneklerinin elverdiği her alanda. Özellikle seçtikleri bir alan olmadığı gibi, önlerine engellerin dikildiği bir alan da yoktur.*

— Kadınların ve erkeklerin ücretlerinde bir ayırım var mıdır?

- Hayır, eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanır bizde.

— Peki, Parlamentonuzda kaç kadın var.

— Erkeklerin sayısının dörtte biri oranında.

Çalışan kadının en büyük sorunu çocukları. Ya büyük ücretler karşılığında yuvaya verecek onları ve çoğu zaman da çalıştığına değip değmediğinin hesabını yapacak, ya da çocuklar sabahın çok erken saatlerinde anneanneye babaanneye taşınacaklar. Ülkemizde durum bu. Vietnamdaki durumu merak ediyor ve soruyorum.

— Evde büyükler varsa onlar bakarlar çocuklara ve bu çok iyi birşey olur. Ama böyle bir durum yoksa çocuklar Devletin kreşlerine yuvalarına bırakılır. *Annenin babanın bu yönden içi rahat olur.*

— Şu anda Vietnamlı kadınların en büyük sorunu ve amacı nedir?

- Savaş ve barış. Ülkemiz pek çok savaş yaşadı. Bunun da acısını özellikle kadınlar çekti. Kadınlar ve çocuklar. Hem savaş sırasında hem savaş sonrasında. Diyebilirim ki Dünyada hiçbir ülkenin kadını bizim kadar savaş acısı yaşamamıştır. Bir daha bu acıları yaşamak istemiyoruz. Üzerimizde uzak ve yakın komşularımızın tehditleri var. Bu tehditlere ve bu tehditlerin getireceği bir savaşa karşı hepimiz hazırız. Barışı kurtarmak için savaşa hazır olmak gerektiğine inanıyoruz. Ama savaş değil, barıştır amacımız. •

AMERİKA'DA OLUŞAN TÜRK LOBİSİ

- Hürriyet Gazetesi 29 Ekim'den başlayarak Türkiye ile Amerika, Kanada ve Avustralya arasında köprü görevi görecek...

- Hürriyet Gazetesi'nin New York'taki rotatifleri dönüyor, bu arada Hürriyet bugüne değin başarılamayan bir konuya da el attı. ABD'de bir Türk Lobisi oluşturmak.

TÜRK basınında Türkiye'nin sınırlarını zorlayarak, yurtdışına taşmayı başaran Hürriyet Gazetesi artık "Dünyanın öbür ucuna" da ulaştı. Türkiye'den binlerce mil uzaktaki yurttaşlarımızın eline vardı.

Atlantik'i aşarak Amerika ve Kanada'da yaşayan yaklaşık 200 bin vatandaşımıza ulaşan Hürriyet'in bu girişimi basın tarihine yeni bir dönem, büyük bir adım olarak geçecek kadar önemlidir.

Hürriyet'in Türkiye ile yeni dünya arasına kurduğu köprü Washington Hilton Oteli'nde düzenlenen Atatürk Balosu ile bütünleşti. Nükhet Duru'nun konser verdiği baloya New York Milletvekili Stephan Solarz'da katıldı.

Atılan bu adım sonunda Türkiye ile Amerika ve Kanada arasındaki iletişimin güçlenmesi, o ülkelerde yaşayan yurttaşlarımızın, ihtiyacını hergün daha fazla hissettikleri birlik, beraberlik ve ortak görüşte birleşme duygusunu pekiştirecek. Böylece Türk Lobisi'nin bir an önce kurulup gelişmesini de sağlayacaktır.

Konuya ilişkin olarak Hürriyet şunları yazıyordu:

"Türkleri ilgilendiren her haberi en doğru ve en çabuk olarak günü gününe öğrenerek ulusal konulara ilgiyi en yüksek düzeyde tutmayı başaracak bu 'Lobi'yi oluşturmak önde gelen hedefimizdir."

Merkezi Bürosu'nu New York'un ünlü 5'nci caddesi'nde açan Hürriyet Gazetesi, ikinci adres olarak da Birleşmiş Milletler Basın Bürosu'nda uzun yıllardır görev yapan temsilcisi Doğan Uluç'un çalıştığı büroyu gösteriyor. Washington, Texas ve Kanada-Montreal'deki büro ve çalışanlarıyla büyük hamlesini sürdüren Hürriyet Gazetesi'nin Genel Müdürü Nezih Demirkent, yerli yabancı basın mensupları ve basın kuruluşlarınca kutlanıyor. •

Hürriyet Genel Müdürü Nezih Demirkent

BİR OLAY VE YANKILARI

GENÇ kadın özenle döşenmiş bir odada sıkıntılı sıkıntılı dolaşıyordu. Çevrede neredeyse çıt çıkmıyordu. Kendisine bir müzik parçası gibi gelen makinaların sesi de yoktu artık kafasından türlü düşünceler geçiyordu. Eşi Türkiye'de yoktu, yurtdışına, ta Avustralya'ya, orada yaşan Türklere Türkiye'nin sesini götürmek için olanaklar aramaya gitmişti... Düşünüyordu, ama bir çıkış yolu bulamıyordu şimdilik...

Bu düşünceler içindeyken içeriye bir grup meslekdaşı girdi. Meslekdaşlarının da hemen hepsi üzgündü. Teker teker "geçmiş olsun" dediler genç kadına...

Bu kadın, Tercüman Gazetesi'nin yazarlarından Nazlı Ilıcak'tı. Eşinin sahibi bulunduğu gazetesi de İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından süresiz kapatılmıştı. Kendisini ziyarete gelenler de İstanbul Gazeteciler Cemiyeti yöneticilerinden bir gruptu...

Burhan Felek, yani İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı rahatsız olduğu için gelememiş ancak, arkadaşlarından ricada bulunarak Tercüman gazetesi yöneticilerine mutlaka gitmeleri gerektiğini hatırlatmıştı...

Bu arada bir de mesaj göndermişti Ilıcak'a; Burhan Felek bir gazetenin kapatılmasından büyük üzüntü duyuyordu, iyileşir iyileşmez bu konuda yetkililerle görüşme olanaklarını arıyacaktı...

Öte yandan, Tercüman Gazetesi'nin yeni Genel Yayın Müdürü Hakkı Öcal da telefon edenlere, kendisini ziyarete gelenlere duruma çok üzüldüğünü söylemekle yetiniyordu....

Kuşkulu geçen bir haftadan sonra, 2 Kasım 1981 günü Tercüman'ın rototifleri yeniden dönmeye başlıyor ve 3 Kasım'da, gazete okuyucularıyla kısa süren bir ayrılıktan sonra yeniden buluşuyordu.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, Tercüman'ın yayın yasağını kaldırmıştı...

TANER "ÜVEY EVLATLAR VAROLDUKÇA ŞİİR DE VAROLACAKTIR"

1981 yılı TDK Şiir Ödülü, Mehmet Taner'e verildi.

Arayış *"Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar"* adlı kitabıyla Türk Dil Kurumu ödülü alan ozan Mehmet Taner'le söyleşti.

Arayış—Mehmet Taner: "Sunak", "Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar" ve "Arka Oda": Yaklaşık 15 yıla uzanan bir şiirsel serüveni bu üç kitaba topladınız. Hangi kaygılarla şiirlerinizi bu üç ayrı toplama dağıttınız ya da bu üç ayrı toplamda topladınız.

Taner— Şimdiye kadar ayrı ayrı kitaplara hiç çalışmadım. Bir kitabın bölümlerini işledim hep. "Sunak" dışında bu yayınlama isteğini, çalışmalarım arada bir toplu olarak görülsün diye duydum. Bu kitapların içindeki bölümlere çalışmayı sürdürüyorum aslında. Kitap bu bölümlerin bütününden oluşacak sanıyorum... Başka zamanlar başka bölümler getirecek, bilmem.

Bu bakımdan, kitaplarımda, belki de en çok TDK Ödülü'nü kazanmış olan "Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar"da birbirleriyle ilintileri göze az çarpan bölümler yer almıştır. "Arka Oda"ya girmesini çok istediğim "Erzurum Güzellemeleri" ve "Balta" gibi bölümler, eksikleri nedeniyle başka kitapçıklara kaldılar. Herşeyin tamamlanmasını beklemem gerekirdi belki ama nedense aceleci bir yanım var.

Demek, ben, "kitap"ları hep "örnekler" olarak kabul etmişim.

Arayış— "Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar" ile buluştuğunuz TDK Ödülü, sizin okurla ilişkinize yeni bir biçim getirebilir mi?

Taner— Ödüller kitapların satışlarını etkiler ama ne okurları ne de kitaplardaki şiirleri değiştirir. Bu ödül dolayısıyla olsa olsa, ben, daha da titizleneceğim. Erken yaşlarda alınmış ödüllerin bu yararları olabilir. Okur da daha titiz çalışılmış şeyler isteyecekse, gelecekte aramızdaki ilişkiler buna göre değişecek demektir. Behçet Necatigil şiirle uğraşanlar için üç burçtan söz etmişti: Gurbet, Hasret ve Hikmet burçları... Bu burçlarla ilişkiler ödüllere bağlı değil elbet ama burç değiştiren okurlarla ozanların yıldızları arasındaki ilişkiler belli süreçler içinde değişebilir.

Arayış— Yirminci yüzyılın sonuna doğru şiir neden hâlâ direniyor sizce?

Taner— "Şiir", "direnmek" demek değil midir?

Müzik nedir? O neden "direniyor"?

"Şiir günün birinde gerçeklikle ilişkilerini tam olarak kesmek istese bile müziğin rahmine dönmeyi başarır..." mı?

"Büyü" nedir? Bir "büyücü" kaça ayrılmıştır. "Tıp" neden "direniyor"?

Öyleyse neden peki üvey evlat muamelesi yapılıyor şiire?

Yapılsın.

Yaşamın üvey evlat'ları, doğanın üvey evlat'ları, düzenlerin üvey evlat'ları varoldukça şiir de varolacaktır. Şiirin öz evlat'larıdır onlar. Yazmaya çalışanlar değil yalnız, okumaya çalışanlar da.. Şiir okuyan birini görürsem kalbim çarpar. Şiir yazan birini görmüş olurum. Kendimden bir parçayı görmüş olurum. İşte şiiri okuyan o adam, o kadın şiiri üretmektedir.

Mehmet Taner, TDK Şiir Ödülü aldı. (Foto: İsa Çelik)

Sanatlar içinde en çok "şiir", yaratıcısının dışındaki kişilerden "etkinlik" bekler. "Emek" bekler. Şiire ilginin azalması çağdaş insanın edilginliğini vurguluyor. Şiir de en çok bu edilginliğe başkaldırıyor belki, buna "direniyor". Şiir her tür haksızlığa; yaşamın saçmalığına; ayrılıklara; ölüme; kendini yaratana ve kendine direniyor.

Bazıları şiiri anlamıyormuş, sanki başka şeyleri anlıyorlar!

Arayış— Yerli ve yabancı şiir kardeşleriniz fazla mı? Yoksa yalnız mı buluyosunuz kendinizi?

Taner— "Ozanlar veriyordu tek alacağım soluğu" diye yazmışım bir yere. Karşımda insan görmek istediğim zaman onlara koşarım. Olağan zamanlarda bütün ozanlarla dostluk ederim ben. Daha dün gece Turgut Uyar'ın "Toplandılar"ı ile birlikte idim. 1975 yılını "Teknenin Ölümü" ile yaşadım. 1978 yılında "Ayna" ile sarsıldım. Ece Ayhan, Egemen Berköz, İzzet Yaşar hep açıp okuduğum ozanlar. Barış Pirhasan ve Adnan Özer okuyorum son zamanlarda. Koşa koşa eve gidip Edip Cansever'i açtığım olmuştur.

Yabancıları çevirilerden izleyebiliyorum. Ginsberg'i, Perse'i, Ungaretti'yi, Voznesenski'yi, Michaux'yu. Ve Baudelaire'i.

Gıpta ettiğim "kardeş"lerden birinin adını itiraf edeyim: İsmet Özel.

Arayış— Şiiriniz yolunu bulmak mı istiyor, yoksa şiiri salt bir arama yordamı mi sayıyorsunuz?

Taner— Siz, kibarca, "neden şiirin oturmuyor?" demek istemezsiniz. Sizi tanıyorum. Ama bu soruyu öyle anlayanlar olabilir. Hemen söyleyeyim, beni "oturmuş" bir insan bile sinirlendirir. Dört başı bayındır "iş"lerden ise, dört başı bayındır olmalarının dışında pek tad alamam. Mimarı başka tabii.

Şiirimi, "arayan" mizacıma borçluyum. Ortada bir şiir varsa... Şimdi "şair" olup bu kutlu "ödül"ün yolunu açan kimliğe ihanet mi edeyim?

Bana arada bir öyle gelmiştir ki: Şiir, doğurmak üzeredir. Başka sanatlar doğuracaktır şiir. Belki bir çeşit matematik...

Belki de sadece saçmalıyorum. Düş görüyorum "düpedüz." •

ANKARA'DAKİ SERGİLER

TAKI— Duran Karaca sergisi 28 Kasım'a dek izlenebilir.

TURKUVAZ— İsmet Birsel'in resimleri 12 Kasım'a dek izlenebilir.

ARTİSAN - Avni Arbaş Sergisi 11 Kasım'da kapanıyor. Aynı galeride 12 Kasım'dan başlayarak Cihangir Vefa'nın resimleri izlenebilir.

VAKKO— Süreyya Koral'ın resim ve seramikleri 30 Kasım'a dek izlenebilir.

EVRENSEL— Ali Avni Çelebi'nin resim sergisi izlenebilir.

ALMAN KÜLTÜR MERKEZİ— "Atatürk Zamanında Alman-Türk İlişkileri 1924–1938" konulu belge ve fotograf sergisi 8 Kasım'a dek izlenebilir.

HIZLI ve SAĞLIKLI GELİŞMENİN SİMGESİ

SPOR-TOTO

ŞİMDİ DAHA ÇOK İKRAMİYE DAĞITIYOR
DAHA ÇOK SPORUMUZA KATKIDA BULUNUYOR

İKİ YIL ÖNCE
HASILAT 41.317.236.-Tl.
DAĞITILAN İKRAMİYE 8.164.640.-Tl. İKEN

GEÇEN SEZON
HASILAT 1.032.000.000.-Tl.
DAĞITILAN İKRAMİYE 277.346.398.-Tl.OLDU

HEDEF YENİ REKORLAR, YENİ BOYUTLAR...

erdem